

et ipse et id seruanda sunt sicut precepta christi. Unus et signatim apostolus distinguit illa que ex se mandata cum dicit. De virginibus autem mandatum domini non habeo. Sed potes dicere. Quod apostole quomodo ego cognosca que hec sunt mandata dei: Non potes hoc scire. Hoc apostolus excludit dicens. Non valet tibi hoc: quia non debes ignorare. Quare? Quia ois ignoras etc. Mat. 25. Amen dico vobis nescio vos. Ex quo patet quod omnes tenent scire ea que sunt de necessitate salutis que ipse prius mandat et apostoli et prophetae. Vel aliter. Si quis vult etc. ut sit confirmatio precedentium. Quasi dicat. Ita scribo sed vos non potestis ea agnoscere propter eorum difficultatem et que simplices estis. sed ut sciat utis que ea que scribo iusta sunt et honesta volo adducere testimonium prophetarum et spiritualium virorum que sunt iterum vos. Et id dicit. Si quis autem etc. supra. 2. Spiritualis iudicat oia. Et ne alius quis dicat non curam? scire ista subdit quod tenent scire quod ois ignoras etc. Et sic. Propterea captiuus ductus etc. ps. Nescierunt neque intellexerunt etc. Itaque fratres mei etc. apostolus hic concludit generale ammonitionem. Et circa tria facit. Primo monet eos ad appetitum omnium donorum dicens. Itaque et loqui linguis et prophetare est bonum. Emulamini. id est desideretis prophetare cuius causa est: quia sicut dicitur. Prover. 29. Desiderante propheta dissipabitur populus. Et accipit prophetare hic quod totum capitulum expositum est. et tamen licet desideretis prophetare nolite prohibere loqui linguis ne fiat dissensio. Secundo iudicat ad modum debiti modum cum dicit. Oia autem honeste ut. scilicet vno loquente alii taceant et mulieres in ecclesia non loquantur et filia Ro. 13. Sic ut honeste in die ambulemus etc. Tertio iudicat eos ad agrum ordines cum dicit. Et sicut ordinem. ut. scilicet primo vnus et postea alius loquat et pariter et filia que dicta sunt. Iudicium. Stelle manentes in cursu suo aduersus syfaraz pugnauerunt. CAP. XV.

Datum vobis facio fratres euangelium quod predicavi vobis. quod et accepistis in quo et statis. pro quod et saluamini. qua ratione predicaueris vobis si tenetis. nisi frustra credidistis.

Tradidi enim vobis in primis quod et accepi. quoniam christus mortuus est pro peccatis nostris secundum scripturas. et quia sepultus est et quia resurrexit tertia die secundum scripturas. et quia visus est cephe et post undecim. Beinde visus est plusquam quingentis fratribus simul: ex quibus multi manent usque adhuc. quidam autem dormierunt. Beinde visus est Jacobo. deinde apostolis omnibus. Non uisissime autem omnium tanquam abortiuo visus est et mihi. Ego enim sum minimus apostolorum qui non sum dignus vocari apostolus. quoniam persecutus sum ecclesiam dei. Gratia autem dei super id quod sum et gratia eius in me vacua non fuit. sed abundantius illis omnibus laboraui. Non ego autem sed gratia dei mecum. Stue enim ego sine illi: sic predicauimus. et sic credidimus.

Postquam apostolus instruxit corinthios de ipsis sacramentis et de re contenta et significata in sacramentis. scilicet de gratia et eius effectibus: hic consequenter instruit eos de re non contenta sed significata in sacramentis. scilicet de gloria resurrectionis que non est contenta in sacramento: cum non statim habeat eam que suscipit sacramenta sed significat gloria resurrectionis in ipsis: inquam confertur in eis gratia pro qua ad beatitudinem per-

uenitur. Circa hoc autem duo facit. Primo premitit tractatum de resurrectione. Secundo per hoc probat resurrectionem communem omnium hominum ibi. Si autem christus predicatur etc. Circa primum duo facit. Primo commendat euangelicam doctrinam. Secundo annunciat que oportet scire circa resurrectionem christi ibi (Tradidi enim vobis etc.) Commendat enim eminentiam euangelice doctrine quantum ad quatuor. Primo quantum ad predicantium auctoritates. quia ipsi apostoli. Et hoc est quod dicit. O fratres. continuanda se ad precedentia: facio vobis notum euangelium: quod idem est quod bona annunciatio que incipit a christo. Unde quicquid pertinet ad christum vel est de ipso christo de euangelium. Quod predicavi vobis quasi dicat. Illud quod predicavi vobis de christo notum facio vobis. id est reduco vobis ad memoriam quasi non sint noua ea que scribo Phil. 3. Eadem scribere vobis etc. Predicavi ego. scilicet vobis et alii apostoli aliis. Et in hoc apparet auctoritas huius doctrine quia a christo a paulo et ab aliis apostolis Heb. 2. Que cum initium accepisset enarrandi Secundo quantum ad communem fidem omnium populorum. et ideo dicit. Quod et accepistis omnes. sed hoc Augustinus dicit pertinere ad eminentiam huius fidei faciens tale argumentum. Ad credenda ea que sunt fidei aut sunt miracula facta aut non. Si sunt facta miracula habeo propositum quod dignissima et certissima est. Si non sunt facta hoc est maximum omnium miraculorum quod pro quosdam paucos conuersi sunt ad fidem infinita multitudo hominum: pro pauperes predicantes paupertatem diuites. per ideotas predicantes ea que rationem excedunt: conuersi sunt sapientes et philosophi. In omnem terram exiit sonus eorum etc. Sed si obiciatur quod etiam lex machometi recepta est a multis. Dicendum est quod non est simile: quia ille opprimendo et vi armorum subiugauit eos sed isti apostoli moriendo ipsi alios ad fidem duxerunt et faciendos signa et prodigia. Ille enim proponebat quod ad delicias et lasciuas pertinet. sed christus et apostoli terrenorum contemptus. id est. Cum accepistis a nobis verbum dei etc. Tertio quantum ad virtutem que confirmat et eleuat ad celestia. Iohannes dicit in quo statis. scilicet eleuati ad celestia. Ille enim dicit stare que rectus est et hoc sola lex christi facit Ro. 5. Iustificati gratia fide etc. Lex enim. vetus non faciebat stare: sed curuabat ad terrena. Deut. 33. Oculus Jacob in terra frumenti et vini. Quarto quantum ad utilitatem: quia sola noua lex producit ad finem salutis. verum autem non. Heb. 7. Nemine ad perfectum adduxit lex. Et ideo dicit. Per quod et saluamini. Dic iam ex certitudine spei pro inchoatione que est per fidem saluamini et in futuro in veritate rei et spei. Jac. 1. In mansuetudine suscipite in situ verbum etc. Iohannes 20. Nec autem scripta sunt ut credatis et ut credentes etc. Et apponit hic duas conditiones. Prima cuius dicit si tenetis etc. Hoc sic exponit. Si tenetis que ratione predicavi vobis illud euangelium. id est resurrectionem mortuorum ea ratione que confirmavi vobis. id est resurrectionem christi. Vel aliter. Saluamini ita tamen si tenetis. id est si seruatis ea ratione que predicavi vobis euangelium christi. Secundam conditionem ponit cum dicit. Nisi frustra credidistis. Quasi dicat saluamini pro fidem si non frustra credidistis. id est si fidei addidit bona opera. quia fides sine operibus mortua est. Jac. 2. Illud enim dicit esse frustra quod est ad finem quem non sequitur. Finis autem fidei est visio dei Unus si non saluamini frustra credidistis non simpliciter: sed inquam non puenit ad finem. Vel aliter si tenetis. quod dicitur teneatis nisi frustra etc. Tradidi enim. Dic ostendit propositum etc. circa hoc tria facit. Primo ostendit originem doctrine de resurrectione christi. et ostendit ea que in doctrina habent continentur ibi. Quia christus mortuus. Tertio consonantiam seu uenientiam predicatum ibi (Sicut enim ego etc.) Dicit ergo primo. Istud debetis tenere. id est in memoria habere quod tradidi vobis in primis et adhuc tradidit. Et dicit in primis. id est iterum prima credenda. Credenda enim. vel pertinent ad trinitatem vel fidei incarnationis. Et primo dicit homo credere ea que ad fidei incarnationis pertinent: et postea que ad trinitatem

Ad corinthios I.

prinēt. Unde qđ tradidi vobis in p̄mis. s. de incarnatione r̄ nō a me vel ex mea auctoritate tradidi: s̄ qđ accepi a x̄po vel a sp̄sco. Gal. i. Paulus ap̄ls r̄. supra. ii. Ego accepi a dño r̄. Esa. zi. Que audiui a dño exercitū r̄. Ea at̄ q̄ accepi r̄ tradidit sunt q̄tuor. s. mors. sepultura. resurrectio. appetitio x̄pi. Dicit ḡ p̄mo tradidi vobis p̄mo mortē x̄pi. r̄ iō dicit. Quā x̄ps mortuus est. In quo remouet duplicē suspicionem q̄ suboriri posset circa mortē x̄pi. Prima est qđ mortuus esset p̄ p̄ctis suis actualib⁹ vel originali. Et h̄ excludit cū dicit. Pro p̄ctis nostris nō suis. Esa. 53. Propter scelus populi mei passi eus. i. Pe. 3. Christus semel p̄ peccatis nostris r̄. Alia suspitio est qđ mors x̄pi esset casualis vel violētia iudeoz. r̄ h̄ excludit cū dicit. s̄ scripturas. s. veteris r̄ noui testamēti. Et ideo signanter sp̄aliter dicit. s̄m scripturas. Esa. 53. Sicut ouis ad occisiones duct⁹ ē. Jere. ii. Ego q̄si agnus māsuētus qđ portat ad victimā r̄. Mat. 20. Ecce ascendim⁹ hierosolimā r̄. Tradidi. n. vobis. Secundo sepulturā x̄pi. r̄ iō dicit. Et qđ sepultus ē. S̄z nūqd sepultura est articulus fidei sp̄aliter. qđ facit hic mētionē sp̄aliter de ea. Dicēdum qđ s̄m illos qđ numerāt articulos s̄m credēda nō est sp̄alis articulus fidei. s̄z icludī cū articulo passionis r̄ mortis x̄pi. Lūius rō est. qđ fides est eoz qđ sunt supra rōnes. Unde ibi icipit articulus fidei vbi deficit rō. Hoc autē p̄mū est qđ dñs sit p̄ceptus. r̄ iō p̄ceptio est articulus fidei. Scdm̄ qđ deus ē natus de virgine. r̄ iō hic ē alius. 3^m qđ ipassibilis de patiat⁹ r̄ moriat⁹: r̄ hic ē ali⁹ r̄ cū hoc itelligitur ē de sepultura. Unde nō ē sp̄alis articulus. Facit autē ap̄ls hic mētionē de sepultura pp̄ tria. P̄rio vt ostēdat veritatē mortis x̄pi. Euidēs. n. mortis signū ali cuius ē qđ sepeliat⁹. Scdo ad ostēdendū veritatē resurrectionis qđ si nō fuisset sepultus. nec custodes fuisset iuxta sepulchrū illis dieb⁹ possent dicere qđ discipuli fuissent eū furati. Tertio qđ ap̄ls vult eos iducere ad fidē resurrectionis. r̄ hoc v̄ magis difficile qđ sepultus resurgat. Et de h̄ d̄ Esa. ii. Et erit sepulchrū eius glorioz. Esa. 53. Dabit impios r̄. Tradidi etiā vobis resurrectionem: qđ resurrexit tertia die. Osee. 6. Viuificabit nos post r̄. Et et dicit tertia die. nō qđ fuerint tres dies integri: sed due noctes r̄ una dies per synodoche. Et huius cā fuit sicut dicit Aug. quia deus p̄ suū simplū. i. per malū pene qđ significat per vnū diem destruxit n̄z duplū. i. penā r̄ culpā: qđ signat p̄ duas noctes. Tradidi etiā vobis quarto x̄pi apparitiōes qđ vifus est cephe. Et ponit p̄mo apparitiōes factas alijs. Secundo apparitiōes factas sibi soli ibi. (Nouissime.) Sciēdum est autē circa p̄mū qđ apparitiōes x̄pi nō sunt facte oib⁹ bus cōiter: sed aliqb⁹ sp̄alib⁹ p̄sonis. Act. io. Dedit eū manifestum fieri r̄. Et hui⁹ rō fuit vt seruaret ordo in ecclesia: vt p̄ quosdā sp̄ales fides resurrectionis deueniret ad alios. Notādū autē qđ apparitiōes x̄pi nō ponunt hic oēs: nec ille que facte sunt mulierib⁹. Ponunt autē hic qđā qđ nō leguntur in euāgelis. Et hōz rō fuit qđ ap̄ls vult ex rōne cōfutare infideles. r̄ iō noluit ponere testimonia nisi autētica. r̄ ideo tacuit apparitiōes mulierib⁹ factas: r̄ posuit quasdā qđ nō iueniunt: vt ostēdat qđ et alijs plurib⁹ apparuit: s̄z facit mentionē specialē de petro r̄ Jacobo. qđ erāt q̄si colūne vt d̄r Gal. 2. Dicit ḡ tradidi vobis qđ vifus est cephe. i. petro Luc. vlti. Surrexit dñs vere r̄. Et credidit qđ inter viros p̄mo apparuit petro qđ erat in maxima tristitia. Un̄ r̄ angelus dixit Mar. vlt. Ite dicite discipul⁹ ei⁹ r̄ petro r̄. Postea. i. in alia vice vifus est. ii. ap̄ls. Semel qđdem vifus est. io. tñ qñ Thomas erat absens. r̄ post octo dies. ii. qñ Thomas erat cū eis. Aug. dicit qđ d̄z dicere. iz. fied corrumptum est vt vitio scriptoz: r̄ dicit qđ nō refert qđ iudas iaz obierat r̄ Matthias nōdum erat electus: qđ cōsuetum est qđ qñ maior pars collegij facit aliqd d̄r qđ totū collegiū h̄

facit. Un̄ qđ dñs elegerat. iz. iō pōt dici qđ vifus est. iz. i. tōti collegio ap̄loz. sed nō est vis: sive dicat. iz. sive. ii. Deide itez vifus est plusq̄ gngētis fratrib⁹. S̄z de hoc nihil legimus in sacra scriptura nisi hoc qđ hic dicit. Pōt tñ dici qđ hec aparitio fuit de qua loquitur dionysius in tertio de diuinis noibus. qñ oēs discipuli cōuenerūt ad vidēdum corp⁹ qđ ferebat principē vite. Sed hoc videt eē qđ hoc fuit ante ascēsiōne. qñ. s. x̄ps apparuit Jacobo. Sed cōgregatio discipuloz ad videndum beatā virginem de qua v̄ loquitur dionysius fuit multū post. Et iō melius v̄ dicēdū qđ apparuit gngētis fratrib⁹ s̄ ante ascēsiōne suā r̄ nō refert qđ d̄r discipuli erāt centū viginti. qđ licet illi qđ erant in hierusalem essent centū viginti. tñ in galilea erāt multi discipuli: r̄ forte oēs cōgregati sunt s̄l cū apparuit. Et vt hui⁹ testimonium sit magis certū dicit qđ ex eis adhuc multi manent idest viuunt. qđam autē ex eis dormierūt. i. mortui sunt in spe resurrectionis. Et vocat sanctoz mortē dormitionem: qđ moriunt carne corruptibili vt resurgant incorruptibiles. Ro. 6. X̄ps resurgens r̄. Deide idest post vifus est Jacobo. s. alphe. r̄ rō huius pōt assignari: qđ vt legitur Jacobus vouit se nō sumptuz cibum: nisi plus videret x̄pm: sed s̄m hoc nō seruaretur ordo apparitionis. qđ si post oēs numeratas apparitiones apparuisset Jacobo. nimis fuisset sine cibo. r̄ hoc ē difficile. Et iō dicēdū est qđ iō singulariter x̄ps apparuit Jacobo: qđ sp̄alem deuotionē Jacobus ad x̄pm habuit. Et de ista ēr appetitōe nihil h̄ in euāgelio. Deide post hoc. s. vifus est oib⁹ ap̄ls in ascēsiōne vt legit Mat. vlti. r̄ Act. i. Nouissime autē oium r̄. hic ap̄ls cōmemorat apparitionem factā sibi soli Et circa h̄ duo facit. p̄rio ostēdit ordinē apparitionis. Scdo rōnem eius assignat ibi. (Ego. n. sum r̄.) Dicit ḡ ita. Dixi qđ oib⁹ manifestat⁹ ē x̄ps nouissime. i. vltio. r̄ post ascēsiōne vifus est r̄ mihi tanq̄ abortiuo: r̄ iō nouissime. Dicit autez tanq̄ abortiuo pp̄ tria. Abortiuus d̄r aliq̄ fetus. Vel qđ nascit extra tēp⁹ debitū. Vel cū violētia educit. Vel qđ nō p̄ducitur ad debitam quātitatē. r̄ qđ hec tria videbat i se ap̄ls ideo dicit tanq̄ abortiuo. P̄rio. n. ipse extra tēpus alioz ap̄stoloz renatus est x̄po. Nam alij ap̄li renati sunt chriso añ aduētū sp̄s sancti: paulus v̄o post. Scdo qđ alij ap̄li spontanee cōuersi sunt ad x̄pm: sed paulus coactus. act. 9. Prostravit eum ad terrā r̄. Et h̄ multū valet cōtra hereticos qđ dicit qđ nullus d̄z cogi ad fidē. qđ paulus coactus fuit. Et sicut dicit Augustinus plus p̄fecit in fide paulus cū coacte cōuersus ē qđ multi qđ spontanee venerūt. Tertio qđ reputat se alijs minorem: r̄ nō puenisse ad virtutem alioz ap̄stoloz. Et iō q̄si rōnem assignās dicit. ego. n. suz minim⁹ r̄. Circa h̄ duo facit. P̄rio. n. ostēdit suam puitatē. Scdo rōnes hui⁹ exponit ibi. (Quā p̄secut⁹ sum r̄.) Paruitatem autē suā manifestat p̄mo in cōparatione ad ap̄los cum dicit. Ego. n. suz minim⁹. Esa. 60. Minimus erit i milite: r̄ paulus in gētem fortissimā. Ecc. 3. Quāto maior es r̄. Et licet sit minimus in cōparatiōe ad ap̄los posset tñ dici qđ est magnus in cōparatiōe ad alios: qđ est ap̄ls. r̄ iō scdo ostēdit suā puitatē in cōparatiōe ad alios cū dicit. Qui non sum dignus: nō solū eē: sed vocari ap̄ls licz vocer. z. cor. 3. Nō qđ sufficiētes r̄. S̄z posses dicere. O ap̄le p̄pter humilitatē nullus d̄z dicere falsuz. cū ḡ tu sis magn⁹: q̄re vocas te minimū: r̄ ideo cū dicit. qñ p̄secutus r̄. ostēdit quō sit minimus. r̄ quō nō minim⁹. minimū autē dicit se p̄siderando p̄terita facta sua r̄ dicit. Non sum dign⁹ r̄. Quare? Quia p̄secutus sum ecclesiam dei: qđ alij ap̄li nō fecerunt Gal. i. Supra modū p̄sequabar r̄. i. T. i. Qui fui blasphemus r̄ p̄secutor r̄. Et licz ex me sum minim⁹. tñ ex deo nō sum minim⁹. r̄ iō dicit. H̄ra dei suz id qđ sum. Et circa hoc duo facit. P̄rio p̄mēdat p̄ditionē suā q̄tū ad statū. Scdo

Et ad executionem statim ibi (Et gra ei' rē.) Dicit g' p'io. ex me nihil sum: sed id qd sum gra dei sum. i. ex deo nō ex me Ephe. 3. Cuius factus sum minister rē. Et dicit id qd sum qz hō sine gra nihil est supra. i. Si habuero oēs pphetiā rē. Sed qualiter vsus sit r' executionis statū suū ostēdit dicēs Et gra eius rē. Ubi p'mo ostēdit quō vsus sit gratia ista qz ad bonū. r' iō dicit. In me vacua nō fuit. i. ociosa qz ea vsus est ad id ad qd data est sibi. Gal. 2. Nō in vacuū cucurri rē. Scdo manifestat quō alios excessit. r' iō subdit. Sz abundans illis oibus. i. aplis singillatim. Laboraui predicādo qz nullus p tot loca pdicauit r' annūciauit xpm. Un' dicit. Ro. 15. Ita qz a ierusalē vsqz ad ylliricū rē. r' etiā vsqz ad byspaniā operādo qz licet ipse sicut aly apostoli posset exigere sumptus sibi necessarios tñ spāliter voluit de labore manū querere sumptus suos vt ipse dicit. z. 1. 3. Nocte r' die manib' nostris rē. tribulationes sustinendo. Nullus enī apostolor' tot psecutiōes r' tribulationes sustinuit vt ipse enumerat. z. corin. ii. In laboribus plurimis r' carcerib' rē. Tertio ostēdit vsus efficaciam. qz hoc nō a se solo sed ex instinctu r' adiutorio spūs sancti. r' ideo dicit. Non aut' ego solus operor: sed gratia dei mecū q' mouet volūtatem ad hoc. Esa. 26. Omnia opera nostra rē. Phil. 2. Qui operatur in nobis velle rē. Deus. n. nō solum infundit gratiam qua nostra opera grata fiūt r' meritoria: sed etiā monet ad bene vtēduz gratia ifusa r' hec vocat' gratia cooperans. (Siue ego. n. rē.) hic ostēdit concordiaz pdicatiū. r' h' pōt dupliciter legi. Primo vt sit cōfirmatio dictor'. Quasi dicat aliqs. Tu ita predicās sed tñ nō credimus tibi soli qz tu minimus es inter aplos. Ideo respōdens apls ait. Immo debetis mihi credere qz ego nō pdico alia siue ego siue aly apli sic predicamus. s. xpm resurrexisse r' visum fuisse rē. Et vos etiāz credidistis sicut ego r' illi predicauerūt. s. qz xps resurrexit r' visus est rē. z. corin. 2. Habētes eū dē spūm rē. Scdo pōt legi vt efficaciam pdicatiōis sit oib' apostolis ex vno. i. a gra dei. Quasi dicat. Siue ego predicē siue illi. i. apostoli sicut predicam' hoc fecim' adinti r' firmati per grām dei r' etiā vos ipsi credidistis. s. ispirati spū sancto r' gra dei sine qua nihil facere possum'. Jo. 15. Sine me nihil potestis facere. Lectio. II.

Sed autem christus predicatur q' resurrexit a mortuis: quomodo quidam dicunt in vobis: quoniam resurrectio mortuorum nō est. Si autem resurrectio mortuorum nō est neqz xpus resurrexit. Si autem christus nō resurrexit: inanis est predicatio nostra: inanis est r' fides vestra. Inuenimur autem r' falsi testes dei: quoniam testimoniu' diximus aduersus deum: q' suscitauerit xpm quem non suscitauit: si mortui nō resurgunt. Nam si mortui nō resurgunt: neqz xps resurrexit. Qz si xps nō resurrexit: vana est fides vestra. Adhuc enī estis in peccatis vestris. Ergo r' qui dormierūt in christo: perierunt. Si in hac vita tantum in christo sperantes sumus: miserabiliores sum' omnibus hoibus.

Supra aplis astruxit fidē p resurrectionē xpi: hic vō pbat p resurrectionē xpi resurrectionē mortuor' futuram. Et p'mo pbat futurā resurrectionē. Scdo ostēdit qualitatem resurgentiū ibi (Sed dicet aliqs rē.) Tertio vō describit ordinem resurrectionis ibi (Ecce mysteriu' vobis dico rē.) Circa p'mū duo facit. p'mo pbat resurrectionē

mortuor' futurā rōne sumpta ex resurrectione xpi. Scdo rōne sumpta ex vita sanctor' ibi. (Alioquin qd faciēt rē.) Probat aut' mortuor' resurrectionē ex resurrectione xpi tali rōne. Si xps resurrexit g' r' mortui resurgent. Circa g' hanc rōnem tria facit. p'io ponit conditionālē. s. si xps resurrexit r' mortui resurgent. Scdo vero pbat antecedens ipsi' conditionālis ibi. (Si aut' resurrectio mortuor' rē.) Tertio pbat conditionālē eēverā ibi (Nūc aut' xps resurrexit rē.) Dicit g' p'mo. Dixi q' si ego pdicauerim siue illi. s. aly apli sic credidistis. s. si pdicat a nobis q' xps resurrexit a mortuis quō qdā in vobis: id est inter vos dicunt rē. Quasi dicit. Si xps resurrexit a mortuis s'm q' nos predicamus. i. 1. 4. Si credimus q' xpus rē. nullus debz dubitare resurrectionem mortuor' futurā. Un' Ro. 8. Qui suscitauit iesum rē. Sz vt q' hec argumētatio nō valeat cū sit locus a maiori affirmādo. qz licz xps resurrexit spāliter ex virtute diuinitatis sue nō seqt' q' aly hoies resurgant. Sed ad hoc dicit aliq' q' nō est locus a maiori sed a filii. Mori enī r' resurgere cōpetit xpo s'm humanā nām. r' dicit q' ē sile argumētuz sicut si dicerē. Alia fortis est immortalis g' oēs. s. aīe hoīum sunt imortales. Ut aut' q' sit melius dicēdū q' sit locus a cā qz resurrectio xpi est cā resurrectiōis nostre. Et ideo s'm glo. dicēdū est si xps q' est cā efficiēs nostre resurrectionis resurrexit: quō dicit rē. sed tñ nō ē dicendū q' sit cā efficiēs tñ p modū meriti qz resurgēdo nō meruit cā cum iam esset cōprehēsor r' viueret vita glorioza nisi forte meritū resurrectiōis mortuor' referat ad passiōē xpi. Nec ē cā exēplaris tñ vt qdam dicit. sed ē cā efficiēs r' exēplaris. Un' Aug. dicit sup' Joh. q' verbū caro factum vimificat aīas r' resuscitat mortuos. Sic g' p' q' si xpus resurrexit r' mortui resurgēt. Sz 3. Resurgere a mortuis est supra nāz. hoc aut' nō est nisi virtutis infinite q' deus est. nō g' resurrectio corpis xpi est cā efficiēs resurrectionis mortuor': cū humanitas xpi seu corpus sit creatura: licet de xpo vt de hoīe nō possit dici q' ē creatura. R' nō. dicēdū q' iquantū deus siue iquantū diuinitas est in xpo: xps est r' exēplar r' cā efficiēs resurrectiōis mortuor' p humanitatem suā sicut p instrūm diuinitatis sue. Ad illud q' obijciatur dicēdū q' caro xpi seu humanitas nō d' facere effectum virtutis infinite iquantū caro vel humanitas s' iquantū caro xpi vel humanitas xpi. Sed qrit' adhuc. Nā posita cā sufficiētī statim ponit effectus. s. g' resurrectio xpi est sufficiēs cā resurrectiōis mortuor' statim deberēt mortui resurgere r' nō tñ differre. R' nō. dicēdū q' effect' sequit' ex causis instr'alib' h'z additionē cāe pncipalis. Et iō cū deus sit pncipalis causa nostre resurrectionis. resurrectio vero xpi sit instrumētalis: resurrectio nostra seqt' resurrectionem xpi s'm dispositionē diuinā q' ordinauit vt tali tēpore fieret. Sz nūqd si deus nō fuisset incarnatus homines resurrexissent: Dicēdū v' q' nō: qz xps nō fuisset passus nec resurrexisset. Dicēdū est autē ad h' q' hec obiectio nulla est: qz qn' aliqd ordinat' ab aliqua cā dz argumētari ad illud seruato ordine illius cāe. Et ideo dicēdū est q' de' ordinauit resurrectionē mortuor' fore p istū modū. potuissz tñ r' alius modus adhuc inuenire a deo si voluisset.

Deinde cū dicit. (Si autē resurrectio mortuor' nō ē rē.) pbat antecedēs. s. q' xps resurrexit r' hoc ducēdo ad inconueniētia. Et circa hoc duo facit. p'io ducit ad icōueniētia. Scdo ostēdit illa esse icōueniētia ibi (Inuenimur autē r' falsi testes rē.) Circa p'mū facit deductionē suam supponendo q' si xps nō resurrexit neqz mortui resurgent. qd si ita est sequunt' duo icōueniētia. Unū est q' inanis est predicatio apli r' inutilis. Aliud ē q' inanis est fides corinthiorū. Un' dicit. Si aut' xps nō resurrexit inanis ē rē. Et h' est qd dicit. Ex hoc q' siue ego siue illi sic predicant rē. Dicit

Ad corinthios I.

ergo. si autē xps nō resurrexit inanis est. i. falsa predicatio nostra: qz sic credidistis. et hoc magnū est inconueniens qz p̄dicationes eoz nō suffulserit veritas: cū apls dicat p̄hil. 2. Nō in vacuū cucurri neqz laboraui. Inuenimur autē rē. Dic ostēdit illa duo esse icōueniētia. Et p̄mo ostēdit qz sit icōueniens si predicatio ap̄loz esset inanis seu falsa. Secundo ostēdit qz sit icōueniens si fides illoz esset inanis abi (Quod si xpus nō resurrexit rē.) Ostendit autē primū esse icōueniens: qz essent falsi testes nō solū dicēdo aliqua vana vel aliqua cōtra aliquē hoīem false: qd est mortale peccatus: sed falsi testes aduersus deū: qd est sacrilegiū. Quia si deus nō suscitauit xpm a mortuis s̄m qz nos p̄dicamus iuenimur falsi testes. et si mortui nō resurgunt: deus nō resuscitauit xpm a mortuis. Job. 13. Nunquid deus idiget v̄ro mendacio rē. et hoc ē pessimū. s. qz aliqd attribuat deo qd nō facit. et laudare in eo qd nō est. Unde dicit Aug. Nō mi nori sed maiori fortasse scelere in deo laudat falsitas q̄ vituperet veritas. Cui rō est. qz intellectus noster nunq̄ pōt tñ laudare deū qn deficiat a p̄fectiōe eius. et iō si nō totaliter intellectus oēm veritatē possit de deo itelligere: hoc ē ad excellentiā dei. sed si attribuit aliqd deo qd nō h̄z vel nō facit: videt qz intellectus noster ē maior deo: et itelligat aliqd maius eo: qd sibi false attribuit. Et B̄ illud. i. Jo. 3. Deus maior est corde nostro. (Quod si xpus.) hic ostēdit qz icōueniens sit si fides illoz esset inanis. Et B̄ ostēdit per tria icōueniētia q̄ sequunt inde. Primū est. qz stat qz falsitas nō h̄z v̄ritē purgādi. sed cōstat qz fides purgat peccata. Act. 15. S̄de purificās rē. Si ḡ fides nostra sit inanis: qd eēt si xps nō resurrexit: qz sic credidistis s̄m qz resurrexit: pctā v̄ra nō sunt vobis dimissa. Et B̄ ē qd dicit. Adhuc estis in peccatis vestris. sed qz possz aliqs dicere. licz fides nō purget pctā: possunt tñ purgari ab eis p̄ bona opa. iō addit 2^m icōueniens. s. qz mortui q nō possunt purgari i alia vita perierūt absqz spe salutis. et ideo quasi cludēs dicit. Ergo q in xpo. i. in fide xpi dormierūt. i. mortui sunt in spe salutis perierūt: qz in alia vita nulla sunt opera meritoria. Sed qz posset adhuc dicere nō curo de peccatis: non curo de mortuis: dūmodo habeā in vita ista quietē et tranquillitatem. iō addit tertiu icōueniens cū dicit. Si in hac tātū vita rē. Et inicitur tali argumēto. Si resurrectio mortuorū nō est: sequitur qz nihil boni habeat ab hoib⁹ nisi soluz in vita ista. et si hoc ē: tūc illi sunt miserabiliores: qz in vita ista multa mala et tribulatiōes patiunt. Cum ergo plures tribulationes apli et xpiani patiant: sequit qz sint miserabiliores ceteris hominibus q ad minus perfruunt huius mundi bonis. (Sed circa hāc rōnem vident duo dubitanda. Unū qz nō videt qz sit veruz v̄r qd apls dicit. s. qz xpiani sunt cōfidentes in hac vita tñ: qz possent dicere illi qz l3 corpora nō habeāt bona nisi in vita ista que ē mortalis: tñ s̄z aiam habent multa bona in alia vita. Ad hoc obuiat dupliciter. Uno mō qz si neget resurrectio corporis nō de facili imo difficile ē sustinere immortalitē aie. Cōstat enī qz aia nāliter vn̄i corpi: separāt aut ab eo cōtra suā nām et p̄ accidēs. Unde aia exita a corpore q̄diu ē sine corpore ē imperfecta. Impossibile aut ē qz illud qd est nāle et p̄ se sit finitum et quasi nihil: et illud qd est cōtra nām et per accidēs sit infinitum: si aia semp duret sine corpore. Et ideo platonici ponētes immortalitatem posuerūt reincorporationē l3 hoc sit hereticum. et iō si mortui nō resurgūt solum in hac vita cōfidentes erimus. Alio modo: qz cōstat qz homo naturaliter desiderat salutem suipsius. aia autē cum sit pars corporis hoīs nō est totus homo. et aia mea nō ē ego. vñ l3 aia cōsequat salutē in alia vita: nō tñ ego vel qlibet homo. Et p̄terea cū hō nāliter desideret salutē etiam corporis frustraretur nāle desiderii. (Sed 3° dubium est qz videtur

qz dato qz corpa nō resurgāt nō essentis nos xpiani miserabiliores ceteris hoibus qz illi q sunt in peccatis sustinet maximos labores Jere. 9. Ut inique agerēt laborauerūt. Et sap. 5. Dicunt impy. Ambulauimus vias difficiles. At vero de bonis et iustis dicit Sal. 5. Fructus autē spūs ē charitas gaudiū pax rē. Ad hoc dicēdū qz mala q sunt in hoc mundo nō sunt s̄m se appetēda sed s̄m q ordinant ad ali quod bonū. Apli autē et xpiani multa mala passi sunt in B̄ mundo. Nisi ḡ ordinant ad aliqd bonū essent miserabiliores ceteris hoibus. Aut ḡ ordinant ad bonum futuruz aut ad bonum p̄sens. sed ad bonum futurū nō ordinantur si nō est resurrectio mortuoz. Si autē ordinant ad bonum p̄sens. hoc v̄l est bonū intellectus: sicut phi nāles paupertates et alia multa mala passi sunt vt puenirent ad veram veritatem. Sed ad hoc nō possunt ordinari si nō ē resurrectio mortuoz: qz sic fides eoz esset falsa: qz ipsi predicauerunt resurrectionē futurā. falsitas autē nō est bonum intellectus. Vel est bonū moris sicut morales phi multa mala passi sunt vt pueniret ad v̄ritates et famā. Sed nec ad B̄ ordinari possunt: qz si resurrectio mortuoz nō sit: nō reputat v̄tus et glia velle oia delectabilia dimittere: et sustinere penas mortis et rēptus: s̄z potius reputatur stultitia. Et sic p̄z qz miserabiliores essent ceteris hominibus.

Lectio.

III.

Nunc autem christus resurrexit a mortuis primitie dormientium: quoniam quidem per hominē mors: et per hominē resurrectio mortuoz. Et sicut in adam oēs moriuntur: ita et in xpo oēs viuificabuntur. Unusquisqz autem in suo ordine. primitie xps. Deinde hi q sunt xpi q in aduentu eius crediderunt. Deinde finis cū traderit regnum deo et patri. cum euacuauerit omnes principatum et potestatem et virtutes. Operet autem illuz regnare donec ponat oēs inimicos sub pedibus eius. Nouissime autem inimica destruetur mors. Omnia enim subiecit sub pedibus eius. Cum autem dicat: omnia subiecta sunt ei: sine dubio preter eum qui subiecit ei omnia. Cum autem subiecta fuerint illi oia tunc et ipse filius subiectus erit illi qui subiecit sibi oia: vt sit deus oia in omnibus.

Dic pbat positam superius conditionalem esse veram. s. si xps resurrexit mortui resurgunt. Et circa B̄ tria facit. Primo ostēdit quō se habeat resurrectio xpi ad resurrectiones alioz. Secōdo ostēdit ordinem resurrectionis ibi (Unusquisqz autē in suo ordine rē.) Tertio ostēdit finem resurrectionis ibi (Deinde finis rē.) Circa primū duo facit. Priō ostēdit habitudines resurrectionis xpi ad resurrectionē aliorū: p̄ conditionales predictā pbans hoc. Secōdo pbat ipsam habitudinē ibi (Quoniam qdē rē.) Dicit ḡ. Nūc. i. ex quo dicta icōuenientia sequunt si xps nō resurrexit. iō ad ipsa vitā dicamus qz xps resurrexit. Hoc autē verū est s̄z q Nat. vltimo. d̄r: et alijs locis euāgelioz. S̄z resurrectiōis xpi bitudo ita se h̄z ad resurrectionē alioz sicut primitie fructuū ad sequētes fruct⁹: q̄ excedūt alios fructus tpe et meliōritate seu dignitate. et iō dicit qz resurrexit nō sic alij sed primitie. i. primo tpe et dignitate. Apoc. i. Primogenitus mortuoz. Primitie dico dormientiū. i. mortuoz q in spe resurrectionis qescūt. Et B̄ pōt i ferri conditionalis posita. qz

sicut dicim⁹ & vixit si xps q^o e^o p^omittit dormientiū resurrexit
 g^o & sly dormientes. ¶ Sed dicit v^o s. q^o xps n̄ resurrexit p^omi-
 tie dormientiū q^o Lazarus fuit resuscitatus a xpo nōdus
 passo & alig pphete suscitauerūt alios a mortuis vt habet
 in veteri testamēto. Ad hoc dicēdū q^o duplex est resurre-
 ctio. Una est ad vitā mortālē. & ad istā Lazarus: & alig q^o su-
 scitati fuerūt resurrexerūt ante xpm. Alia ad vitā imorta-
 lem & de hac loq^o hic apls. ¶ Sed d^o Mat. 27. Df q^o mul-
 ta corpa sanctorū surrexerūt. Cū g^o h^o legat ante xpi resur-
 rectionē & cōstet q^o nō surrexerunt ad vitā mortālē. v^o q^o
 adhuc restet questio p^oma. ¶ R^ono. dicēdū q^o h^o q^o Mat.
 dicit de resurrectioe illoz dicit p^o anticipationē: q^o licz di-
 tatur in tractatu de passione nō tūc resurrexerūt: s^o postq^o
 xps resurrexit. ¶ Q^o n̄ q^o dem rē. ¶ Dic^o pbat bitudinez po-
 sitam. s. q^o xps sit p^omittit dormientiū. Et p^omo pbat in ge-
 nerali. Scōdo in spāli ibi. ¶ Et sicut in adam rē. ¶ Probat in
 generali tali rōne. deus voluit reitegrare humanā nām: s^o
 humana nā corrupta ē p^o hoīem: q^o mors itrauit p^o hoīem.
 ¶ Pertinebat g^o ad dignitatem humane nāe vt reitegraret
 p^o hoīem. hoc autē ē vt reducat ad vitam. Cōueniens ergo
 fuit sicut mors itrauit p^o hoīem. s. per adam: ita resurrectio
 mortuoz fieret p^o hoīem: s^o per xpm. ¶ Ro. 5. Si enī vnus
 delicto rē. ¶ Et sicut in adā. ¶ Dic^o pbat idē in spāli dicēs:
 q^o sicut in adam oēs morimur morte corporalī: ita & oēs vi-
 uificamur in xpo. ¶ Ro. 5. Per vnū hoīem rē. Et nō dicit p^o
 euā. q^o videt cōtra illud Eccl. 25. Per illā oēs morimur.
 Dicēdum q^o hoc ē p^o illā euā. s. suggerentē s^o p^o adam sicut
 causantem. Nā si solū euā peccasset peccatū originale nō
 fuisset traductū in posteros. Viuificabunt inq^o in xpo: s^o
 boni & mali vita nāe: s^o vita grē nō nisi boni. s^o tū apls lo-
 quit^o hic d^o resurrectioe ad vitā nāe ad quā oēs viuificabūt
 Jo. 5. Sicut pater h^o vitā in semetipso ita & filio dedit vi-
 tam h^ore. i. viuificādi virtutē. Jo. 5. Oēs q^o in monumentis
 sunt rē. ¶ Unusquisq^o autē i suo ordine rē. ¶ Hic ostēdit or-
 dinem resurrexerūt. Et p^omo isumat ipsuz ordinē. Scōdo
 manifestat id q^o dixerat ibi. ¶ Primū xps rē. Dicit ergo
 q^o verū est q^o oēs in xpo viuificabunt sed tū differūt. quia
 differētia erit iter caput & mēbra. & differētia erit q^o tū ad
 bonos & malos. Et iō dicit q^o vnusquisq^o resurget in suo or-
 dine. s. dignitatis. ¶ Ro. 13. Que a deo sunt ordiata sunt. S^o
 hunc ordinē p^osequēter manifestat q^o p^omittit xps q^o ipse ē
 prior tēpore & dignitate q^o plus de gloria Jo. 1. Vidimus
 eū quasi vnigenitū rē. Deinde resurget oēs q^o sunt xpi poste-
 riores tēpore & dignitate. isti sunt q^o carnē suam crucifixe-
 runt cuz vituz rē. Hal. 4. At vbi venit plenitudo. i. Thi. 6.
 Serues mandatū sine macula irrep^orehēibile vsq^o i ad-
 uentum dñi nostri. ¶ Qui autē sint xpi exponit dicēs. Qui
 crediderūt p^o fidē p^o dilectionē operatē Heb. ii. Accedē-
 tem ad deū o^o credere rē. In aduētū eius p^omo & scōdo. S^o
 sciēdū q^o iter alios sanctos nō erit ordo tēporis: q^o oēs re-
 surgent in ictu oculi sed bene s^o dignitates: q^o martyr re-
 surget vt martyr: apls vt apls & sic de alijs. ¶ Deinde finis ¶
 Dic^o ostēdit finē resurrexerūt & hūc duplicē.
 Unū q^o tū ad adeptioe boni. Aliū q^o tū ad remotionē
 mali ibi. ¶ Opz autē illū regnare rē. ¶ Circa primū duo fa-
 cit. P^omo ostēdit q^o adeptio ipsius boni cōsistit in iherētia
 ad deū. Scōdo ostēdit q^o in imēdiata inherētia ibi. ¶ Cum
 euacuauerit rē. ¶ Dicit g^o q^o deinde. i. post hoc erit finis re-
 surrexerūt. & finis h^o nō erit vt viuāt vita corporis & vo-
 luptatibus vt iudei & saraceni fingūt: sed q^o inherēat deo
 per imēdiatam visionē & beatā fruitionē. & hoc ē tradere
 regnū deo & patri. Et ideo dicit. Cum tradiderit. i. p^oduxerit
 regnū. idest fideles suos quos p^o proprio sanguine acq^osi-
 uit. Apo. 5. Redemisti nos in sanguine deo tuo. Deo & patri
 idest ante aspectū dei. i. creatoris sui iquātū est homo & pa-

tris inq^o tū est deus. Et hoc ē q^o petebat Philipus Jo. 14.
 Dñe ostēde nobis patre rē. Sed sic tradet vt sibi nō adi-
 mat imo ipse vn^o deus cū patre & sancto spū regnabit. ¶ Al-
 cum tradiderit regnū deo & patri. i. cum ostēdet deū patre
 regnare. In scriptura. n. tunc dicunt aliqua fieri q^o p^omo
 inotescūt. & h^o inotescētia fit p^o xpm. Mat. ii. Nemo no-
 uit patre nisi filius & cui rē. Cum euacuauerit. Dic^o ostēdit
 imēdiationē dicte iherētie. Sicut. n. d^o Hal. 4. Quāto tē-
 pore heres paruulus est: est sub tutorib^o rē. Sed q^o iam ē
 magnus & perfectus tūc imēdiatē absq^o pedagogo. & tuto-
 re sub patre est in domo. Status autē huius vite presentis
 assimilaf pueritie: & iō in vita ista sumus sub angelis sicut
 sub tutorib^o in quātum presunt nobis & dirigūt nos: sed q^o
 tradet regnū deo: & patri tunc imēdiatē erim^o sub deo: &
 cessabūt oia alia dñia. & hoc ē q^o dicit. Et cuz euacuauerit
 oēm pncipatum & potestātē. & virtutē. i. cum cessauerit oē
 dñium tam humanū q^o angelicū tūc imēdiatē erimus sub
 deo. Esa. 2. Exaltabit dñs solus in die illa. Jere. 31. Nō do-
 cebit vltra vir p^oximū suū rē. ¶ Sed nūqd nō remanebūt
 ordines angeloz distincti. Dicēdū q^o sic q^o tū ad emine-
 tiam glorie: qua vnus alteri p^oeminet. sed non q^o tū ad
 efficaciam executionis ad nos. & ideo illos dicit euacuari:
 quoz noīa pertinet ad executionē. s. pncipatus potestates
 & vtutes. ¶ Illos autē q^o sūt de superiori hierarchia nō nomī-
 nat q^o nō sunt exequētes: nec āgelos q^o est nomē p^o mune.
 Dñationes autē nō dicit euacuari: q^o licz de exequētib^o
 nō tū ipsi exequūtur: sed dirigunt & imperāt. Dñoz enī ē
 dirigere & imperare nō exequi. Archāgeli vero itelligunt
 cū pncipatib^o. archos enī idē est q^o p^oiceps. ¶ Di tres ordi-
 nes s^o m^o Grego. legunt descēdēdo q^o s^o m^o ipsum pncipatus
 sunt sup potestates. & potestates sup vtutes. sed s^o m^o Dyo.
 ascēdēdo q^o vult q^o vtutes sint sup potestates. & potesta-
 tes sup pncipatus. ¶ Vel aliter cū euacuauerit rē. i. tūc erit
 notū q^o pncipatus & potestates & dñatōes nihil potestatis
 habuerūt ex seipsis: s^o a deo ex quo sunt oia. ¶ Deinde cū dicit. ¶ Opz autē illū rē. ¶ ostēdit apls finē resur-
 rectionis quo ad remotionem mali. Q^o quidez ostēdit p^o
 destructionē oīum inimicoz ad xps. Et p^omo ponit ipsoz
 destructionē. Scōdo subiectōis pfectionē ibi. ¶ Nouissime
 autē rē. ¶ subiectōis finē ibi. ¶ Cū autē subiecta fuerit rē. ¶
 Dicit g^o p^omo. dixi q^o finis erit cū tradiderit regnū deo & pa-
 tri. Sed nūqd xps h^o regnū: ita q^o oz illū regnare. sic. n.
 dicit Mat. vlt. Data ē mihi rē. Luc. i. Et regnabit i domo
 iacob. Opz inq^o donec ponat inimicos suos sub pedib^o ei^o.
 Et nūqd mō nō sunt inimici eius sub pedib^o. i. sub potesta-
 te xpi. Dicēdū q^o mō inimici xpi sunt sub ptatē eius: s^o du-
 pliciter. ¶ Vel iquātū p^o ipsum ouertunt sicut. ¶ Paulus quē
 pstrauit Act. 9. ¶ Vel iquātū xps facit volūtātē suā: etiaz
 de his q^o faciūt hic cōtra volūtātē xpi. Sic ponit inimicos
 suos sub pedib^o suis puniēdo eos: sed in futuro ponet sub
 pedib^o: idest sub humanitate xpi. Sicut. n. p^o caput deitas
 xpi itelligit q^o caput xpi deus. i. cozin. ii. Ita per pedē hūa-
 nitas. ps. Adorabimus in loco vbi steterūt pedes eius rē.
 Sic g^o inimici erūt nō solū sub deitate: sed et sub humani-
 tate xpi. ¶ Phil. 2. In noīe iesu omne genu rē. S^o q^o d^o ē q^o di-
 cit. Donec ponat rē. Nūqd nō regnabit p^oiusq^o posterit
 inimicos sub pedib^o. Dicēdū q^o h^o pt itelligi dupliciter nā
 ly donec. q^o n̄ determinat tēpus & ponit p^o finito. sicut si
 dicerē nō videbo deū donec moriar: q^o vsq^o tūc nō vide-
 bo s^o postea videbo. Q^o n̄ ponit p^o infinito sicut cū d^o. Nō
 cognouit eā donec peperit filium suū. Non q^o velit dicere
 q^o nō cognouit eā solū vsq^o ad partū filij sed nec etiam pos-
 stea q^o cognouit sicut dicit Jero. Iste modus seruat q^o ali-
 qui itēdunt excludere illā solū de qb^o est dubiū. ¶ Un euan-
 gelium exclusit illud solū. q^o videt esse dubiū. s. q^o ioseph

Ad corinthios I.

cognouisset beatā virginē ante partū. Hoc vō q post partum nō cognouit eā nulli est dubiū: euz tot mysteria pueri viderit: et toties ab angelis monitus sit: et adoratus etiaz a magis iesus fuisse. vnde poterat eā iā dei matrē cognoscere. et iō nō curauit hoc excludere. sic etiā loq̄ hic ap̄s. Quēniā aliq̄s regnet adhuc inimicis nō subiugatis videt esse dubiū: sed q̄ regnet postq̄ inimici subiugati sunt nulli est dubiū: et iō illud excludit p̄ncipalr̄ dicēs donec ponat rē. Quasi dicat. vey ē q̄ x̄ps h̄z regnū: et lz sint aliq̄ inimici dū nō faciūt volūtātē suā tñ regnat donec ponat rē. Pōt etiā alio mō itelligi donec ponat rē. vt ly donec. determinet tēpus: et ponat p̄ futuro: vt dicat sic. Opz illū regnare. Sed q̄n: donec ponat rē. quasi dicat. vsq̄ tūc regnabit quousq̄ ponat inimicos sub pedib⁹. postea vō nō regnabit. S̄z fm̄ hāc expositionē regnare nō importat regnū h̄re s̄z i regnādo p̄ficere et regnū augeri. et hoc q̄stū ad manifestationē perfectā regni x̄pi. quasi dicat. Regnū x̄pi paulatiz p̄ficiet inq̄stū. s. manifestat et inotescit donec ponat inimicos sub pedib⁹. i. quousq̄ oēs inimici regnare eū fateant. Boni q̄ dem eū gaudio beatitudinis. mali vō cū confusionē: et postea nō regnat. i. regnū suū nō p̄ficiet: et nō amplius manifestat q̄ iā plene manifestū erit. Sic ḡp̄z oīz aduerfantū subiectionē. q̄ gdem subiectionē p̄fectissima erit q̄z ē illud qd̄ maxime inimicat subiectionē sibi. H̄ autē ē mors q̄ maxie d̄iat vite. et iō dicit. Nouissime autē rē. vbi tria facit. P̄rio ponit subiectionē mortis. Sc̄do pbat h̄ p̄ auctoritatē ibi. (Dīa enī subiecit rē.) Tertio ex ipsa auctoritate arguit ibi. (Lū autē dicat rē.) Dicit ḡ dixi q̄ oēs inimicos subiecit sub pedib⁹ eius. Sed qualr̄: Perfectissime inq̄: q̄z nouissime inimica mors destruet. s. in fine: q̄z nō poterit esse cū vita vbi oēs p̄ resurrectionem viuēt. D̄sec. 13. Ero mors tua o mors. Esa. 20. Precipitabit mortē in sempiternū. Sc̄ciē dum est autē q̄ origenes ex h̄ verbo sumpsit occasionē erroris sui: quem pōt in patriarchon. Ipse. n. voluit q̄ pene damnatorz eēt purgatorie et nō eterne: et voluit q̄ oēs q̄ sūt in inferno: q̄nq̄z auerterent ad x̄pm et saluarent: et etiā diabolus. Et h̄ affirmat p̄ ista v̄ba. donec ponat inimicos rē. Et itelligit q̄ h̄ qd̄ d̄r inimicos sub pedib⁹ solū itelligit de subiectionē q̄ fit p̄ uersionē pctōz ad deū nō de subiectionē qua sunt subiecti x̄po et illi q̄ nunq̄z auertunt ad x̄pm inq̄stū punit eos in inferno. Et iō dicit. Opz illū regnare donec ponat inimicos sub pedib⁹: q̄z tūc oēs d̄nati et q̄ sunt i inferno saluabunt: inq̄stū. s. auerterent ad ip̄z: et seruiēt ei: et nō solū ipsi hoies damnati. aut p̄ sed nouissime ipsa mors. i. diabolus destruet nō q̄ nō sit ois: sed q̄ nō sit mors quia etiā ipse diabolus in fine saluabit. S̄z hoc ē hereticū et d̄nā natū in cōcilio. Itēz sciēdū ē q̄ ap̄s signāter posuit h̄ qd̄ d̄r. nouissime autē rē. ad remouēdū duas q̄stiones q̄ possent fieri circa p̄dicta de resurrectionē. s. vtrū x̄ps possit viuificare mortuos: Et h̄ soluit q̄z oēs inimicos posuit sub pedib⁹ eius et etiā ipsam mortē. Et q̄re nō statim resuscitauit. Ad qd̄ r̄ndet q̄ oz q̄ p̄mo subiciat inimicos sub pedibus et nouissime cū destruet ipsa mors tūc resurgēt oēs ad vitā. Nō ḡ differt: q̄z nō pōt: s̄z vt seruet ordinē. q̄z q̄ a deo sunt ordinata sunt. Quē autē ipsa mors subiciat x̄po pbat p̄ auctoritatē ps̄. Dīa subiecit sub pedib⁹. i. sub humanitate eius. s. x̄pi. phil. 2. Dīs lingua rē. Esa. 45. Mibi curua bitur oē genu rē. Et hac autē auctoritate argumētat dicēs. Lū autē dicat rē. Et ē rō sua talis. Propheta dicit oīa subiecit rē. S̄z dicendo oīa stat q̄ nihil exclusit nisi illum q̄ subiecit ḡ subiecta sunt x̄po oīa et ipsa mors. Dicit ḡ. Lum autē dicat psalmista. s. oīa subiecta sunt ei. s. x̄po inq̄stuz homini p̄ter eū. s. patrē q̄ subiecit sibi oīa. Heb. 2. In eo qui oīa sibi subiecit rē. Mat. vlt. Data ē mibi oīs potestas rē. Sed s̄. si p̄ subiecit oīa filio. ḡ fili ē mior p̄re. C̄ R̄nō

dicēdū ē q̄ p̄ subiecit oīa filio iquātū ē hō vt dictū ē: et sic p̄ est maior filio. Est. n. minor p̄re fm̄ humanitatē: equalis vō fm̄ diuinitatē. Uel dicēdū q̄ etiā ipse filius inq̄stū deus subiecit sibi oīa: q̄ sic pōt oīa q̄ p̄ pōt. phil. 3. Saluatorē expectam⁹ rē. S̄z opationē q̄ potēs ē subycere oīa.

(Cōsequēter cū dicit. Lū autē subiecta fuerit illi oīa rē.) Quid finē hui⁹ resurrectionis nō eēt in humanitate x̄pi sed vltērī p̄ducat rōnalis creatura ad r̄teplationē diuinitatis et in ea ē b̄tudo n̄ra et finis n̄r ipse de⁹ ē. et iō dicit. cū autē subiecta rē. Quasi dicat. Nōdū de⁹ subiecit oīa x̄po: s̄z cūz oīa fuerit ei subiecta. s. x̄po tūc ipse filius s̄z humanitates subiecit erit illi. s. p̄ri. Job. 14. P̄r maior me ē. et subiecit est nūc et x̄ps s̄z q̄ hō p̄ri: s̄z h̄ tūc manifesti⁹ erit. Et rō hui⁹ subiectionis ē vt sit de⁹ oīa in oīb⁹. i. vt aīa hoīs totalr̄ regescat in deo et solus de⁹ sit b̄tudo. Mō. n. in vno est vita. et v̄tus in alio: et gl̄ia i alio: s̄z tūc deus erit vita et salus et virt⁹ et gl̄ia et oīa. Uel aliter itayt sit deus oīa in oībus: q̄z tunc manifestabitur q̄ quicquid boni habemus est a deo.

Lectio.

III.

Aliquin quid facient qui baptizantur pro mortuis? Si oīo mortui nō resurgunt vt quid et baptizantur p̄ illis? Ut qd̄ et nos periclitamur oī hora? Quotidie morior p̄pter vestram gloriā fratres: quā habeo in christo iesu domino nostro. Si s̄z homines ad bestias pugnaui epheci. quid mibi p̄dest si mortui nō resurgunt? Abanducemus et bibamus: cras enim moriemur. Nolite seduci. Corruptunt mores bonos colloquia mala. Euigilate insti et nolite peccare. Ignorantiam. n. dei qd̄a h̄nt. Ad reuerentiaz vobis loquor.

(Cōstēs resurrectionē mortuoz ex resurrectionē x̄pi: hic cōsequēter ostēdit resurrectionē mortuoz ex vita sanctorz. Et circa hoc duo facit. P̄mo pbat p̄positum. Sc̄do subiungit ammonitionē ibi (Nolite seduci rē.) P̄obatur autē p̄positū ducēdo ad tria icōuenientia. Primum inconueniēs est q̄ frustret deuotio hominū ad baptisimū. Secundū est q̄ frustret labor sanctorz. et hoc ponit ibi (Ut quid et nos periclitamur rē.) Tertium est q̄ daret occasio fr̄uēdi voluptatibus. Et hoc ponit ibi (Abanducemus et bibamus rē.) Circa primū duo facit. P̄mo ponit primū icōueniens. Secundo explicat illud ibi (Si oīo mortui rē.) Dicit ergo primo. Dixi q̄ mortui resurgunt. Aliquin. s. si nō est resurrectio mortuoz futura vt nos predicam⁹: quid facient qui rē. hoc potest dupliciter intelligi. Uno modo vt per hoc q̄ dicit mortuis intelligantur opera peccati q̄ sunt mortua: q̄z carēt vita gratie et ducūt ad mortē. heb. 9. Sanguis x̄pi emūdabit rē. Et fm̄ hoc plana est l̄ra. Quid sc̄z facient illi qui baptizantur pro mortuis. i. pro peccatis abluendis si nō sint vitam gratie habituri: Alio modo q̄z quidā tunc temporis volebāt q̄ hoies possent p̄mo baptizari vt sibyp̄sis remissionem peccatoz consequerent: et itēz baptizabant p̄ aliquo cōsanguineo suo defuncto: vt etiaz post mortem dimitterent ei peccata. Et fm̄ hoc sit littera: Quid faciet qui baptizantur pro mortuis: sc̄z cōsanguineis: p̄ quoz salute baptizant: si nō sit resurrectio mortuoz: s̄z isti in aliquo cōmendari possunt. s. in hoc q̄ fidem resurrectionis videbant habere. Sed in aliquo possunt rephēdi in h̄. s. q̄ vnū credebāt posse p̄ alio baptizari. Sed tūc est questio. Si oratio vni⁹ p̄dest alteri: quare nō etiam baptisimus: Ad hoc est duplex responsio. Una est q̄ opa que faciūt viuī p̄sunt mortuis p̄pter v̄nionē charitatis. et fidei.

Et id nō p̄sunt: nisi illis q̄ decedūt cum charitate ⁊ fide. vñ ifidelibus: nec oratio: nec baptismus viuoz p̄sunt: tñ oratio prodest illis: q̄ sunt i purgatorio. Alia n̄sio: ⁊ melior: q̄ bona opera valēt mortuis: nō soluz ex vi charitatis: s̄ et ex itentōe faciētis. Sicut si ego dicerē psalteriū p̄ aliquo: q̄ est in purgatorio: q̄ tenebat dicere: vt satisfaciā p̄ eo: valet quidē q̄tum ad satisfactionē solū illi p̄ q̄ dico. Dicendū ē ergo. fm̄ hoc q̄ baptismus: nō h̄ vtutes ex intētiōe n̄ra: sed ex intētiōe xp̄i. Intētiō autē xp̄i est: vt baptismus illis pficiat: qui in xp̄i fide baptizantur.

¶ Cōsequēter istō icōueniēs explicat dicēs. (Si oīo rē.) Et ista explicatio vñ magis uenire scōe expositiōi supra posite. Quasi dicat. Ut q̄ baptizant p̄ illis. i. p̄ mortuis si nō resurgūt: sed si fm̄ primā expositionē exponat: tūc sic pōt dici. (Si oīo mortui nō resurrūt) vt qd̄ et baptizant p̄ illis. i. p̄ peccatis cum ipsa non dimittantur.

¶ Ut qd̄ periclitamur rē. Dic ponit 2^m icōueniēs: et circa hoc duo facit. Primo ponit icōueniēs in cōmuni. Scōo in speciali ibi. (Quotidie rē.) Dicit q̄ nō solū frustra baptizant alig p̄ remissione peccatoz: s̄ nos et frustra affligimur: si resurrectio mortuoz nō ē: ⁊ B̄ ē qd̄ dicit. (Ut qd̄) ⁊ nos s̄cti apli periclitamur. i. picula patimur omni hora. scōe cor. ii. Periculis fluminū piculis rē. Cōstat enim q̄ sancti exponūt se tribulatiōibus ⁊ affligunt seip̄os: pp̄ spem vite eterne. fm̄ illud Ro. 5. Nō solū autem: s̄ ⁊ gloriāmur rē. (Spes autē nō confundit rē.) Si ḡ resurrectio mortuoz nō sit: totaliter spes perit. Ergo frustra affligerent se si mortui non resurgūt. Nec obstat si dicatur q̄ anima separata premiatur: quia vt probatus est supra non posset probari q̄ anima esset mortalis.

¶ Consequenter cū dicit. (Quotidie rē.) Enumerat pericula in speciali: ⁊ primo q̄tum ad personā. Scōo q̄tum ad locum ibi. (Si fm̄ hoīez ad bestias rē.) Manifestat ergo in speciali picula q̄tum ad personā suā. vnde dicit. (Quotidie morioz rē.) Quasi dicat. Nō quecūq̄ pericula patimur: s̄ et mortis: q̄ quotidie morioz. i. sum i piculis mortis. ps. Propter te mortificamur tota die. Et hoc oñdit apls Ro. 8. In p̄sona aploz cē dicit scōe cor. 4. Semp mortificationē rē. Propter gliaz vestrā. i. vt ego acgrā gloriā quā expecto ex vestrā p̄uersione ad fides. i. thes. 2. Vos estis gloria n̄ra ⁊ gaudiuz habeo. i. spero me habituz i xp̄o iesu dño n̄ro. i. p̄ charitatē xp̄i. Alia s̄ra h̄z p̄ gloriā rē. ⁊ tunc ly. per gloriā. est verbus iurātis. Quasi dicat: p̄ gliaz vestrā: quā. i. expectatis que est deus. Ac si diceret. Juro p̄ deū quē habeo in spe in xp̄o iesu. i. p̄ passionē rē. Ex quo apparet q̄ et apls iurauit: ⁊ q̄ in viris p̄fectis iurare nō est peccatū. (S̄ si hoīez rē.) Dic specficat pericula q̄tum ad locū. Vbi sciendū ē q̄ hoc legitur act. 19. vbi dicit q̄ cū paulus apud ephesus multos auertisset ad fidē qd̄a reitauerūt ⁊ euz pplm̄ i tm̄ q̄ nō esset ausus exire in theatru: ⁊ q̄ mltā pericula sit ibi passus. Ergo forte facit hic de hoc mētiōe: q̄ e vicino passus hoc fuerat. Dicit ḡ si fm̄ hoīem. i. s̄ rōnez ex qua hō est hoc disputādo de resurrectione deludēs q̄ hō nō mori: sicut bestia. Pugnaui ad bestias. i. ad hoīes bestialiter viuētes apud ephesū. Vñ si pugnaui ad bestias ephesi: ⁊ hoc dico nō ex reuelatione diuina: s̄ fm̄ hoīem. i. ex instinctu humano si tot pericula passus sum rē.

¶ Deinde cū dicit. (Māducemus rē.) Ponit tertiu icōueniēs: qd̄ ē si resurrectio mortuoz nō ē: dare occasio fruēdi voluptatib⁹. Quasi. v. si nō ē alia vita stulti sum⁹ si affligimus nos: s̄ māducemus ⁊ bibamus. i. vtamur delituz ⁊ fruamur voluptatib⁹. Sap. 2. Nō ē q̄ sit agnitus rē. Venite fruamur rē. Cras enim. i. i pximo moriemur totalr ⁊ d̄ficiem⁹ i aīa ⁊ corpe si mortui nō resurgūt.

¶ Deinde cū dicit. (Nolite seduci.) Ex p̄dictis cōcludit ammonitionē: ⁊ p̄mo q̄tum ad infirmos. Scōo vō q̄tū ad p̄fectos ⁊ iustos ibi. (Vigilate iusti rē.) Circa p̄m̄z duo facit. Primo reddit eos attētos dicens. (Nolite seduci.) Quasi dicat. dictū ē q̄ si resurrectio mortuoz nō sit: stultuz eēt. nō vti lasciuus ⁊ voluptatibus. Ne ḡ ad lasciuas inducamini nolite seduci ab his q̄ negāt resurrectionē. Col. 2. Videte ne qs̄ vos seducat rē. Scōo rōnez attētionis assignat dicēs. (Corumpūt rē.) Quasi dicat. Nō nolite seduci: q̄ colloquia mala illoz. i. q̄ negant resurrectionē corumpunt bonos mores. scōe thi. 2. Sermo eoz serpit vt cācer. Hiero. dicit q̄ hoc ē sumptū ex dicti gentiliū: ⁊ ē versus cuiusdā menādri. Et ex hoc vt ip̄e dicit argumentuz habemus: q̄ licet nobis q̄sq̄ i sacra scriptura vti auctoritatibus gentiliū.

¶ Deinde cuz dicit. (Vigilate rē.) Ponit ammonitionē q̄tum ad p̄fectos. Possent. n. dicere q̄ a colloquijs illoz debēt cauere infirmi: q̄ de facili seducant: p̄fecti autē nō sic seducip̄t. Aplus autē vult q̄ et p̄fecti sint cauti. Vñ circa B̄ duo facit. Primo reddit eos attētos dicens. (Vigilate iusti.) i. vos q̄ reputamini iusti vigilate. i. solliciti sitis. Mathe. 24. Vigilate: q̄ nescitis rē. Apoc. 16. Beatus q̄ vigilat rē. Scōo rōnez assignat dicēs. (Nolite rē.) ⁊ h̄c duplicē: quaz vnā pp̄ seip̄os. Nullus. n. est adeo p̄fectus qn̄ debeat sibi cauere a peccat. Inertia autē ⁊ torpor frequēter inducit ad peccatū: vñ ne peccēt inducit eos ad vigiliā: ⁊ iō dicit: ⁊ nolite peccare. i. ne peccetis. Tob. 4. In mēte habeto deū: ⁊ caue ne aliqñ peccato consentias. Aliā rōnem iducit: pp̄ alios: q̄ nō solū pp̄ seip̄os sint solliciti: sed ⁊ pp̄ alios ne illi seducant: ⁊ hoc est qd̄ dicit. Quidā. n. h̄nt ignorātiā dei. i. nō rectā fides. Ro. 10. Ignorātes dei iusticiā rē. Et hoc loquoz vob. ad reuerētiā vestrā: vt sitis cauti. Vel ad verecundiaz v̄as: q̄ verecūdiū ē vobis q̄ reputamini sapiētes: ⁊ istructi i fide q̄ sint aliqui inter vos ignorantiam dei habentes. i. non rectam fidē.

Lectio. V.

Ed dicit aliq̄. Quō resurgūt mortui: Quali autē corpore veniēt: In sapiens tu: quod seminas non viuificatur: nisi pri⁹ moriat. Et qd̄ seminas: Nō corpus quod futurū est seminas: sed nudum granuz: vt puta tritici: aut alicuius ceteroz. Deus autem dat illi corpus sicut vult: ⁊ vnicuiq̄ seminum propriū corpus.

¶ Superius apls p̄bauit resurrectionē mortuoz. h̄ ostēdit qualitātē ⁊ modū resurgētū. Et circa hoc duo facit. Primo mouet qōnez circa q̄litatē resurgētū. Scōo soluit ibi. (Inspiciēs tu rē.) Circa resurrectionē fuerūt duo errores. Quidam. n. totalr negabāt resurrectionē mortuoz futurā. Lū. n. nō cōsiderarēt nisi p̄ncipia n̄e ⁊ posse viderēt: q̄ fm̄ p̄ncipia n̄e ⁊ posse nullus de morte pōt redire ad vitā: nec cecus pōt recuperare visuz. iō totalr negauerūt resurrectionē ex quoz p̄sona d̄ sap. 2. Vmbre trāsit⁹ ē tps n̄s rē. Et ibidē. d̄ n̄bilo nati sumus rē. Job. 14. Putasne mortu⁹ hō rursum viuat rē. Alij autē d̄ixerūt resurrectionē mortuoz futurā eēt: s̄ dicebāt q̄ resurgēbāt ad eūdē modū viuēdi: ⁊ ad eōsdē act⁹. Et B̄ et postuerūt: qd̄ p̄hi q̄ dicūt post mltā ānoz curricula plavto adhuc resurget: ⁊ hēbit eōsdē scolares atthenis qs̄ aliqñ habuit. Hoc et asserūt pharisei Mat. 22. d̄ mliere septē viroz: vñ dicebāt. In resurrectionē cui⁹ erit: Saraceni et fingūt q̄ habebūt post resurrectionē vtiores ⁊ voluptates ⁊ d̄litias corpales. Job. 20. Nō videat riuulos

Ad corinthios I.

fluminis torrens mellis et butiri. Contra quos dicit Mat. 22. Quod erunt sicut angeli dei in celo. Has ergo duas rationes monet hic apostolus. prima cum dicit. (Quod resurgunt mortui) quod est polle quod mortui qui sunt cinis possint resurgere. Secunda cum dicit. (Quali autem corpe veniet) Quasi. d. Nunc quod talis corpe resurgat cum quali sumus modo. Has duas rationes soluit cum dicit. (Insipiens etc.) Primo soluit secundam. Secundo vero soluit primam ibi. (Ecce mysterium vobis dico etc.) Ad intellectum autem corpe quod apostolus ponit in prima parte ostendit quod apostolus intendat. Intendit autem in ista parte apostolus ostendere quod mortui resurgant et quod erit eadem substantia. Ubi proponit similitudines. Secundo adaptat ibi. (Sic est resurrectio mortuorum etc.) Tertio probat ibi. (Si est corpus animale etc.) Circa primum duo facit. Primo proponit similitudines in una specie. Secundo in diversis speciebus ibi. (Non omnis caro eadem caro etc.) Circa primum sciendum est quod videmus in una et eadem specie quod una res in via generationis habet diversas qualitates et formas: sicut granum aliam formam et qualitatem habet quam seminat: aliam quam pullulat: aliam quam iam est in herba. Et ideo ex hac similitudine apostolus intendit ostendere qualitatem resurrectionis. Unde circa hoc tria facit. Primo comparat ordinem seminationis ad pullulationem. Secundo dicitur qualitatis in semine et in pullulatione ibi. (Tu quod seminas etc.) Tertio eam qualitatem in pullulatione ibi. (Deus autem etc.) Dicit ergo. Insipiens etc. (Sed contra Mat. 5. Qui dixerit fratri suo Racha etc.) Dicendum quod dominus prohibet dici fratri Racha seu fatue ex ira: non ex correctione. La autem quare dicit insipiens est: quod hec obiectio contra resurrectionem procedit ex principis humane sapientie: quod ratio est sapientia quod diu est subiecta sapientie diuine: sed quam recedit a deo tunc vertit in insipientiam: unde cum dicitur sapientie diuine vocat eum insipientem. Quasi. d. Insipiens nonne quotidie expiris tu: quod quod seminas in terra non viuificat. id est vegetat nisi prius moriat. id est putrescat. Io. 12. Nisi granum frumetum etc. Ex hoc vero apostolus facere comparationem: quod quod corpus hominis ponit in sepulchro in terra: tunc est quodammodo seminatio: quam vero resurget tunc est quodammodo viuificatio. Unde ex hoc opinantur aliqui resurrectionem mortuorum esse naturalem: propter hoc quod apostolus hic resurrectionem comparat pullulationi seminis: quod est naturalis. Opinantur enim in pulueribus resolutis in quibus resoluuntur humana corpora esse quodammodo virtutes seminales actiuas ad corporum resurrectionem. Sed istud non videtur esse verum. Sit enim resolutio corporis humani in elementa: sicut et aliorum mixtorum corporum: unde pulueres in quibus humana corpora resoluuntur nullam aliam habent virtutem actiuam quam alii pulueres: in quibus constat non esse aliam virtutem actiuam ad corporis humani constitutionem: sed solum in semine hominis differunt autem pulueres in quibus humana corpora resoluuntur ab aliis pulueribus solum. secundum ordinationem diuinam. put huius pulueres sunt ex diuina sapientia ordinati: ut ite ex eis humana corpora reintegrentur. Unde resurrectionis actiuam causa solus deus erit: et non ad hoc virtutem ministerio angelorum: quod tunc ad puluerum collectionem. Propter quod apostolus infra modum resurrectionis exponens attribuit sono tube: et supra attribuit christo resurgenti: non autem alii cui virtuti actiuam in pulueribus. Non ergo intendit hoc probare apostolus quod resurrectio sit naturalis propter hoc quod semine naturaliter pullulat: sed intendit hic manifestare per exemplum: quod quod non sit eadem qualitas corporum resurgentium et corporum morientium: et propter hoc quod non est eadem qualitas seminis et pullulationis: ut ex sequentibus manifeste ostendetur. Nam sequenter cum dicit. (Et quod seminas etc.) Ostendit qualitatem seminis differere esse a qualitate pullulationis cum dicit: et quod seminas non corpus quod futurum est seminas. id est quod quod futurum est seminas. Quod exponens subdit. Sed nudum granum puta tritici vel alicuius ceterorum. scilicet seminum: quod seminat nudum semine: pullulat autem ornatum herba: et aristis et huiusmodi. Et sicut corpus humanum aliam qualitatem habebit in resurrectione: quam nunc habet: ut infra exponetur. Est tamen differentia inter resurrectionem humani corporis: et pullulationem seminis: nam surget idem corpus numero:

sed habebit aliam qualitatem: sicut infra dicit apostolus: quod corpus corruptibile habet iduere incorruptionem. Et Job. 19. dicit. Quod visurus sum ego ipse: et non alii. Sed in pullulatione nec est eadem qualitas: nec idem corpus numero: sed solum idem specie. Et ideo si generaliter apostolus de pullulatione loquens dixit: non corpus quod futurum est seminas: dicit intelligere quod non sit idem numero. Et in hoc opus nature deficit ab opere dei. Nam virtus nature reparat idem specie: sed non idem numero: virtus autem dei reparare potest etiam idem numero. Et sic est et ex hoc quod hic dicitur potest sumi probatio ad hoc quod resurrectionem futuram fieri non est impossibile: sicut insipientes obiciebat: quod si natura ex eo quod mortuum est potest reparare idem specie: multo magis deus potest reparare idem numero: quod et hoc ipsum quod natura facit opus dei est. Unde enim natura a deo quod hoc facere possit. Et ideo sequenter describens qualitatem pullulationis attribuit eam: primum quod de deo. secundo proportioni nature. Dicit autem primo. Deus autem dat illi corpus: sicut vult: quod scilicet ex ordinatione diuine voluntatis procedit quod ex tali semine talis planta producat: quod quod planta est quasi corpus seminis. Ultimus enim fructus platee est semine. Et hoc ideo attribuit operationi diuine: quod omnis operatio nature est operatio dei. Sed illud supra. id est. Ideus autem deus quod operatur omnia in omnibus. Et hoc sic potest considerari. Manifestum est enim quod res naturales absque cognitione operantur ad finem determinatum. alioquin non semper vel in maiori parte eundem finem sequerentur. Manifestum est etiam quod nulla res cognitione carens in certum finem tendit: nisi directa ab aliquo cognoscere: sicut sagitta tendit ad certum signum ex directione sagittantis. Sicut ergo si aliquid videret sagittam directe tendere ad certum signum quoduis sagittate non videret cognoscere statim quod dirigere a sagittate. Ita cum videamus res naturales absque cognitione tendere ad certos fines possumus pro certo cognoscere quod operantur ex voluntate alicuius dirigentis quem dicimus deum. Et sic dicit apostolus quod deus dat semini corpus. id est ex semine producit plantam sicut vult. Sed rursus ne aliquis crederet huiusmodi naturales effectus ex sola dei voluntate puenire absque operatione: et proportionem nature subiungit. Et unicuique seminum proprium corpus: puta ex semine oliue generatur oliua: et ex semine tritici generatur triticum. Unde et Hieronimus. Herminet terra herbam viuentem et faciet semine iuxta genus suum. Sic ergo et in resurrectione erit alia qualitas corporis resurgentis: que tamen proportionabitur meritis morientis.

Lectio.

VI.

Non omnis caro eadem caro: sed alia hominum: alia pecorum: alia volucrum: alia autem piscium. Et corpora celestia: et corpora terrestria. Sed alia quod celestium gloria: alia autem terrestrium. Alia claritas solis: alia claritas lune: et alia claritas stellarum. Stella enim a stella differt in claritate: sic et resurrectio mortuorum. Seminatur in corruptione surget in incorruptione. Seminatur in ignobilitate: surget in gloria. Seminatur in infirmitate: surget in virtute. Seminatur corpus animale: surget corpus spirituale.

Dicit apostolus ponit exemplum de diuersitate qualitatum corporis resurgentis in diuersis speciebus. Et primo comparando celestia ad terrestria. Secundo terrestria ad celestia ibi. (Sunt corpora celestia etc.) Tertio corpora celestia ad inuicem ibi. (Alia claritas solis etc.) Quod posset aliquis dicere quod est polle quod mortui resumant corpus et carnem: si non sint habituri eandem corporis qualitatem: ideo ad hoc excludendum introducit diuersas qualitates corporis et carnis: ut sic manifestum sit: quod non omnia si non erit eadem qualitas: quod non resumant idem corpus vel eadem caro.

Dicit g̃ p̃mo q̃ nō oīs caro ē eadē caro. s̃m formā. Sed alia ē caro hōiūz: alia pisciū: alia pecorū: alia volucrū r̃c. Et s̃l̃r ē alia morietis et alia resurgētis: sicut autē exēplū sup̃i inductū de semine et pullulatione deficiebat in h̃ q̃ i seminatiōe: et pullulatiōe nō ē: idē numero neeedē q̃litas: ita hec exēpla deficiūt: q̃ i his exēplis: nec ē eadē sp̃s: nec eadē q̃litas: s̃z caro hōis resurgētis est eadē s̃m sp̃m cū carne morietis: s̃z t̃i erit alia. s̃m qualitatē. Erit. n. eiusdē nature: s̃z alterius glorie: vt Hreg. de corpe x̃pi dicit: si q̃s at̃ hec q̃ dicta sunt ad diuersū statū resurgētū referre vellet p̃t̃ dicit q̃ p̃ hoies intelligunt̃ bōi. s̃m rōnem viuētis. s̃z illud Lze. 34. Vos at̃ greges mei greges pascue mee hoies estis. Per pecora ṽo itelligūt̃ luxuriosi. s̃m illud. z. Pe. z. Ṽi ṽo velut irrationabilia peccora r̃c. Per volucres sup̃bi: p̃ pisces cupidi. s̃m illud ps. Volucres celi: p̃ pisces maris r̃c. Ad idē autē intro ducit diuersitatē celestiu: et terrestriu corporū cū subdit. Sūt corpa celestia: vt sol. et luna: et h̃s. Et sūt corpa terrestria vt ignis aqua r̃c. s̃z alia q̃dē ē gloria. i. pulchritudo: et decor celestiu corporū: alia autē terrestriu. Ecc. 43. Species celi gl̃a stellaz. Et p̃t̃ p̃ celestia corpa itelligi p̃t̃ platiui phil. 3. Ñra uersatio i celis ē. Per terrestria acti ni: q̃ circa terrena occupāt: ṽn marthe dictū ē. Turbar erga plurima. Luc. 10. Et ad idē vlt̃erius introducit diuersas q̃litas celestiu corporū cū dicit. (Alia claritas solis r̃c. S̃l̃r iter stellas ē ṽria. Stella. n. differt r̃c. Et potest intelligi p̃ soles x̃ps. Mala. vlt. Dicit vobis timētibus nomē meū sol iustitie r̃c. Per lunā beata virgo de q̃ Lan. 6. Pulchra vt luna. Per stellas adiucē ordiatas ceteri sancti. Judic. 5. stelle manentes in ordine suo r̃c.)

Consequēter cū dicit. (Sic erit resurrectio mortuoz) Adaptat p̃dicta exēpla ad resurrectionē mortuoz. Nec itelligēdū ē q̃t̃uz ad l̃rales expositionē q̃ apl̃s h̃ dicit ad designādū i resurgētib̃ generis diuersitatē: pp̃ id q̃d p̃miserat. Stella differt r̃c. s̃z hoc refert ad oia p̃cedentia: vt ostēdat ex oib̃ p̃missis: q̃ sicut i reb̃ inueniūt̃ diuersas q̃litas corporū: ita erit diuersa q̃litas resurgētū a q̃litate morietū. Ṽn seq̃. Seminat̃ corpa r̃c. Ubi apl̃s maxie ostēdit alia ē q̃litate corporis morientis et corporis resurgētis. Et agit h̃ de corpe resurgēte glorioso cui p̃prie q̃litas dotes corporis gloriosi dicit. Que q̃dē sūt q̃mōz q̃s h̃ apl̃s tāgit. P̃rimo. n. tāgit dotem impassibilitatis cū dicit. (Seminat̃ i corruptiōe r̃c.) Et q̃uis seminatio accipi posset: p̃ p̃ma corporis origine. s̃m q̃ generat̃ ex semine: t̃i ueniēt̃ ē. s̃m it̃lectū apl̃i: vt seminatio refertur ad mortē: et sepulturā vt r̃ideat ei q̃d supra dictū ē. Q̃d semias nō viuificat: nisi p̃us moriat̃. D̃r at̃ mors et resolutio seminatio: nō q̃ i corpe mortuo: vel cinerib̃ ex eo resolutis sit aliq̃ ṽt ad resurrectionē: sicut ē ṽtus actiua i semie ad generationē: s̃z q̃ a deo talis ordinatio ē d̃putata vt ex eo iterato reformet̃ corpa humanum. Sic igit̃ corpa h̃mānū: q̃i seminat̃. i. q̃i moriet̃ ē i corruptiōe. i. s̃m suā p̃prietatē ē corruptiōi subiectū. s̃m illud Ro. 8. Corp̃ q̃dē mortuū ē pp̃ peccatū. s̃z resurget i incorruptiōe. D̃r at̃ h̃ incorruptio: nō solū ad excludēdū sepatōez aīe a corpe: q̃z h̃c incorruptionē et corpora dānatoz habebūt: s̃z ad excludēdū tā mortē q̃ q̃libet noxā passioez siue ab interiori siue ab exteriori. Et q̃t̃ū ad h̃ itelligit̃ i passibilitas corporis gloriosi. s̃z illud Apoc. 21. Nō esuriēt neq̃ sitiet̃ ampli⁹ r̃c. Sc̃do tāgit dotē claritatis cū dicit. (Seminat̃ i ignobilitate) i. corpa q̃d añ mortē: et i morte ē deformitatib̃ et miseris mult̃ subiectū. s̃z illud Job 14. Ṽo nat̃ de muliere r̃c. s̃z resurget i gl̃a q̃ claritatē significat: vt Aug. dicit sup̃ Jo. Erūt. n. corpa sanctorū clara et fulgētia. s̃m illud Mat. 13. Sulgebunt iusti sic sol r̃c.

Tertio tāgit dotē agilitatis cū dicit. (Seminat̃ i ifirmitate) i. corpa aīale: q̃d añ mortē ē ifirmū et tardū et ab aīa nō facile mobile. s̃z illud sap. 9. Corp̃ q̃d corūp̃t̃ aggrauat aīaz. s̃z surget i ṽtute: qua. s̃ fiet vt ex tāta ṽtute ab aīa moueri possit: vt i nullo difficultatē ad motū exhibeat: q̃d ad dotē agilitatis p̃tinet. Tāta. n. erit ibi facilitas: q̃ta felicitas: vt Aug. dicit. Ṽn d̃r Sap. 3. de iustis. Sulgebūt iusti et tāq̃ scintille i arūdineto discurrēt. Et Esa. 40. Qui sperāt i d̃no mutabūt fortitudinē: assumēt̃ pennas r̃c. Quarto tāgit dotē subtilitatis cū dicit. (Seminat̃ corpa aīale r̃c.) Quā q̃dā ad h̃ referre volūt̃ q̃ corpa glorioza. s̃z h̃c dotē p̃petat vt possit simul eē cū corpe non gloriozo i eodē loco. Q̃d q̃dē sustineri posset: si corpa s̃m statū p̃ntēz p̃petaret: q̃ nō posset sil̃ cū alio corpe eē i eodē loco s̃m aliqd̃ q̃d a corpe remoueri posset. Nūc autē si diligētē p̃sideret: q̃ s̃z nihil aliud h̃ corpa p̃petit: nisi s̃z q̃ h̃z dimēsiōes corpales. Ṽn videm⁹ corpa q̃t̃ūcumq̃ subtilia: nō cōpati secū alia corpa: vt p̃z i aere et i igne: et vlt̃er⁹ si eēt̃ corpa sepata oīno absq̃ mā: sicut q̃dā p̃fuerūt: nō possent sil̃ cū corpa ñalib̃ eē i eisdē locis: vt p̃hus dicit. Remanēt̃ igit̃ dimēsiōib̃ i q̃cūq̃ corpe ē s̃ sua ñaz: q̃ sit cū alio corpe i eodē loco. Ṽn si h̃ aliq̃ p̃tingit̃ erit ex miraculo. Propter q̃d Hreg. et Aug. miraculo ascribūt q̃ corpa x̃pi ad discipulos ianuis clausis i trauit. Nulla. n. ṽtus terminata p̃t̃ facere miraculū: h̃. n. soli dei ē. Relinq̃t̃ g̃ q̃ eē simul cū alio corpe i eodē loco nō possit eē ex dote seu ex q̃litate corporis gloriosi. Nō t̃i negādū ē q̃n corpa glorioza possit eē simul cū alio corpe i eodē loco: q̃z corpa x̃pi post resurrectionē i trauit ad discipulos ianuis clausis: cui corpa ñm in resurrectione s̃formandū speramus: s̃z sicut corpus x̃pi h̃ habuit nō ex p̃prietate corporis: s̃z ex virtute diuinitatis vnite: ita corpa cuiuslibet alteri⁹ sancti hoc habebit nō ex dote: s̃z ex ṽtute diuinitatis existentis in eo. Per quez modū corpa petri habuit: q̃ ad ṽmbra ei⁹ sanaret̃ ifirmi nō p̃ aliquā p̃prietatē ipsi⁹. Est g̃ dicendū q̃ ad dotē subtilitatis p̃tinet: q̃d h̃ apl̃s tāgit dicens. Seminat̃ corpus aīale surget sp̃uale. Q̃d q̃dā male itelligentes dixerūt: q̃ corpa i resurrectione vertēt̃ i spiritūz et erit simile aeri aut vēto: q̃ sp̃s d̃r. Q̃d maxime excludit: p̃ illd̃ q̃d ad apostolos d̃r Luc. vlti. Palpate et videte: q̃z spiritus r̃c. Ṽn et hic apl̃s nō dicit q̃ resurgat sp̃s: s̃z spirituale corpus. Ergo in resurrectione spirituale erit non sp̃s: sicut nunc est animale nō aīa. Ad hoz autēz differentiam cognoscendā p̃siderādūz est q̃ vnus et idēz in nobis ē: q̃d d̃r et anima et spiritus: sed aīa dicit̃ s̃m q̃ perficit̃ corpa: spiritus autēz p̃prie s̃m mentez: s̃m quaz spiritualibus substantiis assimilamur. s̃m illud Ephe. 4. Renouamini spiritu mentis vestre. Itēz p̃siderādūz est q̃ triplex est differentia potentiaz in aīa: quedā enī potentie sunt quaz operationes ad bonūz corporis ordinant̃: sicut generatiua nutritiua et augmentatiua. Quedā vero sunt: que quidez corporeis organis ṽtunt̃: vt omnes potētie sensitiue partis: sed eaz actus ad corpus nō ordinant̃ directe: sed magis ad perfectionem anime. Quedā vero sunt potentie que neq̃ ṽtunt̃ corporeis organis neq̃ directe ad bonū corporis ordinant̃: sed magis ad bonū aīe: sicut q̃ p̃tinent ad intellectiuam p̃tem: prime g̃ potentie p̃tinent ad aīam inq̃tum animat̃ corpus: tertie ṽo maxime p̃tinent ad aīam inq̃tum est sp̃s. sc̃do vero medio mō se habent inter ṽtraq̃z: q̃z t̃i iudiciū de potētia aliq̃ magis debet sumi ex obiecto et fine: q̃z ex instrumento: iō secunde potētie magis se tenent cū tertis q̃z aīz p̃t̃mis. Item p̃siderādū est q̃ cū vnaqueq̃ res sit: pp̃ suā operationem corpus ad hoc p̃ficatur ab aīa vt sit subie-

Ad corinthios I.

etuz operationibus anime. Nunc aut in statu isto corp^o nost^r est subiectu operationibus que pertinet ad aiā inq̄stuz est aiā put generat^r et generat nutrit^r crescit et de- crescit. Quātum aut ad spirituales anime opatiōes cor- pus licet aliquo modo subserviat: tñ multū impedi- tum affert: qz corpus qd corumpit^r aggraviat animā: vt d^r Sap. 9. Sed in statu resurrectionis cessabunt opera- tiones animales a corpore: qz nō erit generatio nec aug- mentū aut nutrimentuz: s; corpus absq; aliquo impedi- mēto et fatigatiōe incessanter seruiet aie ad spūales ope- rationes eius. fm illud ps. Beati q habitāt in domo tua dñe rē. Sicut g nūc ē corpus n̄rum animale: tūc vō erit spirituale. Lām aut hāz pprietatuz qdā attribuit^r luci: quā dicunt esse de nā qntē essentie: et venire in cōpositio- nē humani corpis: qd qz friuolū ē et fabulosuz: sequētes Aug. dicimus q pcedunt ex virtute anime gloriificate. Dicit enim Aug. i epistola ad dioscor. Tā potēti nā de^o fecit aiā: vt eius plenissima beatitudie: q i fine tēpoz pmittit^r sanctis: redundet et in inferiorē nām: q est cor- pus nō beatitudo: que fruētis est ppria: sed plenitudo sa- nitatis. i. incorruptionis vigor. ¶ Uidemus autē ex aiā quātior corpuz puenire: et tāto pfectius q̄to anima fue- rit virtuosior. Primo qdē dat esse. Un qñ erit i summo pfectiōis dabit esse spūale. Secdo pseruat a corruptione. Un videmus boies q̄to sunt fortioris nature minus a calore et frigore pati. Lū ergo anima fuerit perfectissima pseruabit corp^o oino impassibile. Tertio dat pulchritu- dinē et claritatē. Infirmi enim et mortui pp debilitatem operationis aie in corpus efficiunt^r discolorati: et quādo erit in summa pfectione faciet corpus clar^r et fulgidum. Quarto dat motū: et tāto facilius q̄to virtus anime fue- rit fortior supra corp^o. Et iō qñ erit i vltimo sue pfectio- nis dabit corpuz agilitatem. Lectio. VII.

Sicut scriptum est. Factus est prim^o homo adā in animam viuētem: no- uissimus homo in spiritum viuifican- tem: sed non prius quod spirituale est: sed qd animale: deinde quod spirituale. Primus ho- mo de terra terrenus: secundus homo de ce- lo celestis: Qualis terrenus: tales et terreni: et qualis celestis: tales et celestes. Igitur sicut portauimus imaginem terreni: portemus et imaginem celestis. Hoc autem dico fratres: qz caro et sanguis regnū dei possidere nō pnt: neq; corruptio incorruptelā possidebit.

¶ Dic aplūs dñiam qualitatis corpuz morientū ad cor- pora resurgentiuz supra exemplis ostensam oñdit rōne. Circa hoc aut duo facit. Primo enim pmittit qd pbare intēdit. Secdo pmissum pbat ibi. (Sicut scriptū est rē.) Dicit g pmo. Dixi q id qd seminat animale surget spūa- le: et q hoc fit vez. s. q sit aliqd corpus spirituale ostēdo: qz si est corpus aiāle est et spūale: et nō intēdit aplūs ex B arguere ad ppositū: s; hoc supponit intēdens pbare ipz qd dicit. (Si ē corp^o rē.) Ecc. 23. Intuere in oīa opa al- tissimū: duo d duo: et vñū d vñū. (Sicut scriptū est rē.) Dic pbat ppositū. Est aut pbatio sua talis. Duo sūt pncipia humani generis. Unū fm vitā nature. s. adā: aliud fm vitā gratie. s. xps: sed animalitas ē deriuata i oēs ho- mines a pmo pncipio. s. adā. g stat q multo amplius a z: pncipio. s. xpo spūalitas deriuabit in oēs hoies. Dui^o rōis primo pbat primā diuersitatē pncipioz. Secdo me-

diā. s. determinationē similitudinis ex vtroq; pncipioz ibi. (Qualis terrenus rē.) Circa pmo tria facit. Primo oñdit pncipioz dñiam. Secdo pncipioz ordinē adinice ibi. (S; nō prius qd spūale rē.) Tertio rōnis ordinē as- signat ibi. (Primus rē.) Ponit g pmo pditionē pmi pncipij. fm vitā nature: sumēs auctoritatē gen. z. vñ dicit. Sicut scriptū est. Factus est a deo pmo hō adā in aiāz viuētē vita. s. aiāli: quales anima pōt dare: cū. s. spirauit dñs in faciem eius spiraculū vite. Gen. z. Anima eniz et aiā d^r et spūs. Inq̄tum. n. intendit cure corporis. s. vege- tando nutriendo et generando sic d^r aiā: inq̄tum autem intendit cognitioni. s. intelligendo volēdo: et hō: sic dicit spiritus. Un cū dicit. Factus ē primus homo adā i aiāz viuētē. Intēdit hic aplūs de vita qua aiā deseruit circa corpus nō de spiritu sancto: sicut qdā fingunt: pp hoc qd pcedit: et inspirauit in facie eius spiraculū vite: dicētes B esse spūm sc̄m. Secdo ponit pditionē sc̄di pncipij dicens: (Nouissimus vō adā.) i. xps: et d^r nouissim^o: qz adā idu- xit vñū statū. s. culpe: xps vō glorie et vite. Un cū post sta- tū istū nullus ali^o sequat^r in vita ista: iō d^r nouissimus. Esa. 53. Desiderauimus eū despectū et nouissimū viroz. Et alibi. s. Apoc. i. Ego pmo et nouissimus. Et alibi. Ego sum alpha et o. rē. Dicit aut adā: qz de nā ade factus i spi- ritū viuētē. Et ex hoc pditionē pncipioz visis apparet eoz diuersitas: qz primus hō factus est in aiāz: nouissi- mus in spiritū. Ille aut in aiāz viuētē solū: iste vō i spi- ritū et viuētē et viuificatēz. Lūius ratio est: qz sicut adā psecutus est pfectionē sui esse p animā: ita et xps pfectio- nē sui eē: inq̄tū hō p spūm sanctū. Et iō cū aiā non possit: nisi ppriū corpus viuificare: iō adam factus est in aiāz: nō viuificantē: sed viuētē tñ: s; chzillus factus est in spi- ritū viuētēz et viuificatēz: et iō xps habuit potestātē viuifi- candi. Jo. i. De plenitudine eius rē. Et Jo. io. Veni vt vitā habeant et abūdantiuz habeāt. Et simbolo. Et i spi- ritum sanctū viuificantē. Sed ne aliq; diceret: si xps fa- ctus ē i spūz viuificatē quare d^r nouissimus. Jo psequen- ter cū dicit. (S; nō prius rē.) Oñdit ordinē pncipioz. Uidē- dem^o enī i nā q in vno et eodē pū ē impfectū q̄ pfectū. Un cū spūalitas se habeat ad aiālitatē: sicut pfectū ad i- pfectū: iō in humana natura nō prius d^r eē spūale: qd ē pfectū: sed vt fuer^r ordo prius d^r eē impfectū: scz qd ani- male est: deinde pfectū. s. q spūale est. s. i. Lūz venerit: qd pfectū est rē. Sicut dicit Aug. huius signū ē q pmo- geniti antiquis puenit^r esse aiāles: sicut Layn an abel natus: Jsmabel ante Ysaac: et Esau ante Jacob. Rōez at dicte diuersitatis assignat dicēs. (Prim^o hō rē.) Quasi dicat vere primus homo factus est i aiāz viuētē: qz d terra. gen. z. Formauit dñs hoīem de limo terre: et iō d^r esse terrenus. i. aiālis. secundus hō. s. xps factus ē i spūm viuificantē: qz de celo: qz diuina nā que fuit huic nature vnita de celo est. Et iō d^r esse celestis: id est talē pfectio- nē d^r habere qualē decet de celo venire. s. pfectionē spi- ritualē. Jo. 3. Qui de celo venit sup oēs est. Dicit aut pri- mū hoīem de terra. fm modum loquēdi quo res de illo esse dicunt^r: qz prima ps est in eoz fieri: sicut cultellus di- cit^r de ferro: qz prima ps vnde est cultellus ē ferrū. Et qz prima pars vnde adā factus est terra est: et iō dicit^r de ter- ra. Secdus homo d^r de celo: nō q attulerit corpus d ce- lo: cū de terra assumpserit. s. de corpore beate virginis: s; qz diuinitas que nature humane vnita est de celo venit: que fuit prior q̄ corpus xpi. Sic ergo ps pncipioz diuer- sitas: qz erat maior ppositio rationis principalis. ¶ Consequēter cū dicit. (Qualis terrenus rē.) Oñdit deriuationē similitudinis hoz pncipioz ex vtroq; et p i cōi. Secdo diuidit eā p pres ibi. (Igit sic portauim^o rē.)

Dicit ergo. (Qualiter terrenus etc.) Quasi dicat. Primus homo qui terrenus fuit et mortalis ideo deriuatum est ut omnes essent et terreni et mortales. supra eodem. Et sicut in adam omnes moriuntur. Zach. 13. Adam exemplum meum etc. Quia vero fuit secundus homo celestis. i. spiritualis et immortalis: et ideo omnes et immortales et spirituales erimus. Ro. 6. Sed coplaturati facti sumus similitudini etc. Igitur sicut portauimus etc. Dic concludit qualiter in speciali debeat conformari homini scilicet celesti. Possumus autem dupliciter conformari celesti in vita scilicet gratie et glorie: et una est via ad alias: quia sine vita gratie non peruenitur ad vitam glorie. et ideo dicit. (Sicut portauimus etc.) i. quod diu peccatores fuimus in nobis fuit similitudo ad eum. Reg. 7. Ista est lex ad quam dicitur deus etc. ut ergo possimus esse celestes. id est peruenire ad vitam glorie portemus imaginem celestis per vitam gratie. Coll. 3. Exuentes veterem hominem id est te nouum hominem. scilicet christum. Ro. 8. Quos presciuit et predestinauit conformes etc. Sic ergo debemus conformari celesti in vita gratie: quia alias non perueniemus ad vitam glorie. Et hoc est quod dicit. Hoc autem dico fratres. Quasi. d. Nisi uiuatis. scilicet. vita gratie non poteritis peruenire ad regnum dei scilicet ad vitam glorie. quia caro et sanguis regnum dei non possidebunt. Quod quidem non est intelligendum sicut quidam heretici dicunt quod non resurget caro et sanguis secundum substantiam: sed quod totum corpus uel uertetur in spiritum uel in aerem: quod est hereticum et falsum. nam apostolus dicit quod conformabitur corpus nostrum corpori claritatis sue. Unde cum christus post resurrectionem habuerit carnem et sanguinem: sicut dicitur Luc. 24. Palpate et uidete quia spiritus carnes et ossa non habet etc. Constat quod et nos in resurrectione carnem et sanguinem habebimus. Non est intelligendum caro et sanguis. i. substantia carnis et sanguinis regnum dei non possidebunt: sed caro et sanguis. i. carni et sanguini opera dantes. scilicet. homines dediti uitae et uoluptatibus regnum dei non possidebunt. Et sic accipitur caro. i. homo carnalis uiuus. Ro. 8. Uos autem non in carne etc. Uel caro et sanguis. i. opera carnis et sanguinis regnum dei non possidebunt: quod est contra iudeos et saracenos: qui fingunt se habituros post resurrectionem uxoribus. stultos melles et lactis. Uel caro et sanguis. i. corruptio carnis et sanguinis regnum dei non possidebunt. id est post resurrectionem corpus non subiacet corruptioni carnis et sanguinis secundum quam uiuit homo. Unde et secundum hoc subdit neque corruptio corruptionem possidebit: id est neque corruptio mortalitatis que nomine carnis hic exprimitur possidebit corruptionem. i. incorruptibile regnum dei: quia resurgemus in gloria. Ro. 8. Ipsa creatura liberabitur a seruitute corruptionis etc.

Lectio. VIII.

Ecce mysterium uobis dico: omnes quidem resurgemus: sed non omnes immutabimur. In momento in ictu oculi. i. nouissima tuba. Lanet enim tuba: et mortui resurgent incorrupti. et nos immutabimur.

Hic apostolus postquam respondit questionibus de qualitate resurgentium respondet consequenter questionibus qua querebant de modo et ordine resurgendi. Et circa hoc duo facit. Primo ostendit modum et ordinem resurrectionis. Secundo confirmat per auctoritatem ibi. (Cum autem mortale hoc etc.) Circa primum duo facit. Primo enim proponit intentum. Secundo ostendit quo ordine fiat ibi. (In momento in ictu etc.) Primo igitur reddit eos attentos: ostendens id quod proponit esse arduum et occultum dicens. Ecce mysterium. id est occultum quoddam dico uobis. id est aperio uobis fratres quod debet uobis aperiri et uobis creditibus. Luc. octa-

uo. Uobis datum est nosse etc. supra. z. Sapientiam loquimur iter perfectos. Et post. sed loquimur dei sapientiam que abscondita est etc. Quid autem sit istud mysterium subdit. Omnes quidem etc. Circa primum sciendum est quod sicut Hieronymus dicit in quadam epistola ad mineruium et alexandrum monachos. Hoc quod hic dicitur. Omnes quidem resurgemus etc. In nullo libro grecorum habetur sed in quibusdam habetur. Omnes quidem dormiemus. i. omnes moriemur. Et dicitur mors somnus propter spem resurrectionis. Unde idem est ac si diceret. omnes quidem resurgemus: quia nullus resurget nisi moriatur. Sed non omnes immutabimur. Hoc non mutatur in libris grecis: et hoc est uerum quia ista mutatio. de qua hic loquitur non erit nisi secundum corpora beatorum quia immutabuntur ad illa quattuor que supra posita sunt que dicuntur dotes corporum gloriosorum et hanc desiderabat. Job 14. Lunctis diebus quibus nunc milito expecto donec ueniat immutatio mea. In quibusdam uero libris inuenitur. Non omnes quidem moriemur: sed omnes immutabimur. Et hoc intelligitur dupliciter. Primo ad litteras: quia quorundam opinio fuit quod non omnes homines morientur: sed quod aliqui in aduentu christi ad iudicium ueniunt uiui: et isti non morientur: sed isti immutabuntur in statum incorruptionis. et propter hoc dicitur: non omnes quidem dormiemus. i. moriemur: sed omnes immutabimur: quia boni quibus malum est mori. Unde secundum hos immutatio non intelligitur de statu aialitatis ad statum spiritualitatis: quia secundum hanc soli boni immutabuntur. sed de statu corruptionis ad statum incorruptionis. Alio modo exponitur mystice ab origine: et dicitur quod hoc non dicitur de somno mortis: quia omnes morientur. ps. Quis est homo qui uiuet etc. Sed de somno peccati de quo in ps. Illumina oculos meos ne unquam obdormiam. ut sic dicat. Non omnes moriemur. i. non omnes peccabimus mortaliter: sed omnes immutabimur: sicut supra de statu corruptionis ad incorruptionem. Et licet hec littera. scilicet. non omnes moriemur etc. non sit contra fides. tamen ecclesia magis acceptat primam: scilicet quod omnes moriemur siue resurgemus etc. Quia omnes morientur etiam si sint tunc aliqui uiui.

Ordinem autem et modum resurrectionis manifestat consequenter cum dicit. (In momento etc.) Et hoc dicitur ad tria. Primo enim manifestat ordinem dicitur ad tempus. Secundo quantum ad causas resurrectionis ibi. (In nouissima tuba.) Tertio quantum ad effectus a causa ibi. (Lanet enim tuba etc.) Dicit ergo quod omnes resurgemus: sed quomodo? In momento. per quod excludit errorem dicentium resurrectionem non esse futuram omnium simul. Sed dicitur quod martyres resurgent ante alios per mille annos: et tunc christus descendet cum illis et possidebit regnum corporale iherusalem mille annis cum eis. Et hec fuit opinio laicorum. Sed hoc patet esse falsum: quia omnes in momento resurgemus et in ictu oculi. Excludit etiam per hoc alius error eiusdem qui dicebat quod iudicium duratur erat per spacium mille annorum. Sed hoc est falsum: quia non erit ibi aliquod perceptibile tempus sed in momento etc. Sciendum est autem quod momentum potest accipi uel per ipso instanti temporis quod dicitur nunc. uel per aliquo tempore imperceptibili. tamen utroque modo potest accipi hoc referendo illud ad diuersa: quia si nos referimus ad collectionem puluerum que fiet misterio angelorum tunc momentum accipitur per tpe imperceptibili. Luce. n. in collectione illorum puluerum sit mutatio de loco ad locum quod sit ibi tempus aliquod. Si autem referamus ad reuersionem corporum et per unionem anime quod omnia fiunt a deo: tunc momentum accipitur per instanti tempore: quia deus in instanti uniat animas corporum et uiuificat corpora. Potest et hoc quod dicitur in ictu oculi ad utrumque referri: quia si in ictu oculi intelligitur tamen aptio palpebrarum que fit in tpe perceptibili tunc refertur ad collectionem puluerum. Si uero in ictu oculi intelligitur ipse subitus transitus oculi et qui fit in instanti tunc refertur ad unionem ad corpus.

Consequenter cum dicit. (In nouissima tuba.) Ostendit ordinem resurrectionis quantum ad causas immediatas. Et ista tuba est

Ad corinthios I.

vox illa xpi. de qua Mat. 25. dicit: Media nocte clamor factus est etc. Jo. 5. Audient vocem filii dei et gauderint etc. Vel ipsa presentia christi manifesta mundo sicut dicit Bre. Tuba nihil aliud esse designat quam presentiam christi mundo manifestatam que dicitur tuba propter manifestationem: quia oibus erit manifesta. Et hoc modo accipitur tuba. Mat. 6. Cum facis elemosinam noli tuba canere ante te. Itaque dicitur tuba propter officium tube quod erat ad quatuor: ut dicitur Num. 10. Ad vocandum populum. et hoc erit in resurrectione: quia tunc concitabitur ad consilium. id est ad iudicium. Esa. 3. Dominus ad iudicium veniet etc. Ad solennitatem festum. ps. Buccinate in neominita tuba. Sic et in resurrectione. Esa. 33. Respice syon civitatem solennitatis in se. Ad pugnam et hoc in resurrectione. Sap. 5. Pugnabit pro illo etc. Esa. 30. In cytharis et tympanis etc. Ad movendum castra sua quidam eundo ad paradisum. quidam eundo ad infernum. Mat. 25. Ibunt qui bona fecerunt in vitam eternam. qui vero mala in ignem eternum.

Consequenter cum dicit. (Canet enim tuba etc.) ponit progressum effectum a causa predicta. Et circa hoc duo facit. Primo enim ponit progressum effectus. Secundo necessitate huius assignat ibi. (Opus enim mortale etc.) Progressus effectus est. quia statim ad sonitum tube sequitur effectus. Quia mortui etc. ps. Dabit voci sue vocem virtutis etc. Ponit autem duplicem effectum. Unus est communis: quia mortui resurgent incorrupti. id est integri sine aliqua diminutione membrorum. Quod quidem est commune omnibus quia in resurrectione est commune omne quod pertinet ad reparationem nature: quia omnes habent communionem cum christo in natura. Et licet Augustinus relinquat sub dubio utrum deformitates remaneant in damnatis. ego tamen credo quod quicquid pertinet ad reparationem nature totum conferatur eis: sed quod pertinet ad gratiam solum electis conferatur. Et ideo omnes resurgent incorrupti. id est integri etiam damnati. Hieronymus autem exponit incorrupti in statu incorruptionis. ut scilicet ulterius post resurrectionem non corrumpantur: quia isti ad beatitudinem eternam ibunt. mali vero ad penam eternam. Damianus. Mulier de terre pulvere euigilabit. Alius effectus est proprius. id est apostolorum tantum: quia nos imutabimur. scilicet de statu miserie ad statum glorie: quia seminatur animale: surget autem spirituale. Et sicut hunc modum exponendi apparet quod melior est littera illa que dicit. Omnes quidem resurgent: sed non omnes imutabimur quia illa que habet. Omnes imutabimur: quia licet omnes resurgant tamen soli sancti et electi imutabuntur. Posset tamen etiam sicut illos qui habent. Non omnes quidem morimur sed omnes imutabimur: legi sic. Mortui resurgent incorrupti. id est ad statum incorruptionis. et nos qui vivimus licet non resurgamus: quia non morimur tamen imutabimur de statu corruptionis ad incorruptionem. Et videtur consonare his que dicitur. 1. Thess. 4. Nos qui vivimus et relinquitur simul rapiemur cum illis etc. ut sic tibi et hic connumeret se vivis.

Lectio. III.

Portet enim corruptibile hoc induere incorruptionem. et mortale hoc induere immortalitatem. Cum autem mortale hoc induerit immortalitatem: tunc fiet sermo qui scriptus est. Absorpta est mors in victoria. Ubi est mors victoria tua? Ubi est mors stimulus tuus? Stimulus autem mortis peccatum est. virtus vero peccati lex. Deo autem gratias qui dedit nobis victoriam per dominum nostrum Iesum Christum. Itaque fratres mei dilecti stabiles estote et immobiles. abundantes in omni

opere domini semper scientes quod labor vester non est inanis in domino.

¶ Dic apostolus ponit necessitatem effectus resurrectionis ab ipsa causa progredientis. Et circa hoc duo ponit correspondentia duobus que posuerat in progressu effectus ab ipsa causa. Primum fuit generale omnium. scilicet quod mortui resurgent incorrupti. Et ideo primo quantum ad hoc dicit. Oportet corruptibile hoc induere incorruptionem. Secundum fuit speciale apostolis et bonis. scilicet et nos imutabimur: et ideo secundo quantum ad hoc dicit. Et mortale hoc induere immortalitatem: quia enim corruptibile opponitur incorruptibili et in statu presentis vite subicimur corruptioni. Ideo dicit quod cum resurgemus oportet hoc corruptibile etc. necessitate. scilicet congruenti. Et hoc propter tria. Primo propter completionem humane nature. Nam sicut etiam dicit Augustinus. Anima quod est separata a corpore est imperfecta non habens perfectionem sue nature. et ideo non est in tanta beatitudine separata exis in qua erit corpori unita in resurrectione. Ut ergo perficiatur beatitudine perfecta. oportet corruptibile hoc. id est corpus induere ut ornamentum incorruptionem et ulterius aliquid tenus non ledatur mortale. Secundo propter exigentiam divine iusticie: ut scilicet illi qui bona fecerunt seu mala in corpore premientur vel puniantur: etiam in ipsis corporibus. Tertio propter conformitatem membrorum ad caput: ut sicut christus resurrexit a mortuis per gloriam patris: ita et nos in novitate vite ambulemus. Ro. 6. ¶ Notandum autem quod ipsas incorruptionem seu immortalitatem assimilat vestimento. cuius dicit induere. vestimentum enim adest vestito et abest manente eadem numero substantia vestiti. ut per hoc ostendat quod corpora eadem numero resurgent: et eadem homines eadem numero erunt in statu incorruptionis et immortalitatis in quo sunt modo. Unde ex hoc excluditur error dicentium quod corpora non resurgent eadem numero. Unde et signanter dicit. Oportet corruptibile hoc: scilicet corpus. Nam anima non est corruptibilis. Excluditur etiam error dicentium quod corpora glorificata non erunt eadem cum istis: sed celestia. et de isto modo simile habetur. secunda Cor. 5. Nam in hoc ingemiscimus etc. Esaie. 52. Induere vestimenta glorie tue Job. 40. Circumda tibi decorem etc. ¶ Sed contra hoc est. quia videtur impossibile quod corruptibile hoc induat incorruptionem: id est quod corpora resurgant eadem numero: quia impossibile est ea que differunt genere vel specie esse eadem numero: sed corruptibile et incorruptibile non solum differunt specie sed genere. Ergo impossibile est quod corpora resurgentibus sint incorruptibilia et remaneant eadem numero. Preterea philosophus dicit quod impossibile est quod illa quorum substantia corruptibilis mota est reintegrentur eadem numero: sed eadem specie. substantia autem corporum humanorum est corruptibilis. ergo impossibile est reintegrari eadem numero. ¶ Respondeo dicendum est ad primum quod unumquodque consequitur genus et species ex sua natura et non ex aliquo extrinseco sue nature: et ideo dico quod si resurrectio corporum futura esset ex principis nature corporum impossibile esset quod corpora resurgerent eadem numero. Sed dico quod incorruptio corporum resurgentium dabitur ab alio principio quam a natura ipsorum corporum: scilicet a gloria anime ex cuius beatitudine et incorruptione tota beatitudo et incorruptio corporum derivabitur. Sicut ergo eiusdem nature et idem numero est liberum arbitrium modo dicitur est volubile ad utramque partem et cum erit firmatum in fine ultimo ita et eiusdem nature et idem numero erit corpus quod modo est corruptibile. et tunc quod per liberum arbitrium firmatum erit per gloriam anime erit incorruptibile. ¶ Ad secundum dicendum quod ratio philosophi procedit contra illos qui ponebant

oia in istis inferioribus causari ex motu corporum celestium & quod reuolutis eisdem reuolutionibus corporum superiorum sequebantur eidem effectus numero qui aliqui fuerant. Unde dicebat quod adhuc plato idem numero leget atthenis: & quod habebit easdem scholas & eosdem auditores quos habuit. Et ideo philosophus contra eosdem arguit. quod licet idem celum numero & idem sol sit in eisdem reuolutionibus: tamen effectus qui inde pueniunt non consequuntur identitatem numero sed specie. & hoc secundum viam nature. Similiter dico quod si corpora iduerent in corruptionem & surgerent secundum viam nature quod non resurgerent eadem numero: sed eadem specie. Sed cum reintegratio & resurrectio sicut dictum est fiant virtute diuina: dicimus quod corpora erunt eadem numero: cum neque principia indiuidua huiusmodi sint aliud quam hec anima & hoc corpus. In resurrectione autem redibit & anima eadem numero cuius sit in corruptibilis: & hoc corpus idem numero ex eisdem pulueribus in quibus resolutum fuit ex virtute diuina reparatus. sic erit idem homo numero resurgens. Nec facio vim in formis intermediis: quia non pono esse aliquam aliam formam substantialem in homine nisi animam rationalem a qua habet corpus humanum quod sit animatum natura sensibili & vegetabili: & quod sit rationale. Forme vero accidentales nihil impediunt identitatem numerali quam ponimus.

Consequenter cum dicit. (Cuius autem corruptibile est.) Confirmat quod dixerat per auctoritatem. Et circa hoc duo facit. Primo ponit auctoritatem. Secundo ex ea concludit tria ibi. (Ubi enim est mors est.) Dicit ergo primo. Dixi quod oportet corruptibile hoc iduere est. Sed cum mortale hoc iduerit immortalitatem tunc. scilicet in futuro. Quod est contra illos qui dicunt. iam resurrectionem factam. Sicut primo qui scripsit est. scilicet Absorpta est res. Hoc secundum translationem nostram non inuenit in aliquo libro Biblie. Si tamen inueniatur in translatione. non est certum unde sumptus sit. Potest tamen dici hoc esse sumptum. Esa. 26. Uiuent mortui tui est. Et 25. Precipitabit mortem in sempiternum. Osee. 13. ubi nos habemus. Ero mors tua o mors. 70. habent. Absorpta est mors in victoria. id est propter victoriam christi. Et ponit preteritum per futuro propter certitudinem prophetie. primo per 3. Degluties mortem est.

Consequenter cum dicit. (Ubi est mors victoria tua est.) Concludit tria ex premissa auctoritate. Inquisitione scilicet contra mortem. Gratia actiones ad deum ibi. (Deo autem gratias.) Et ammonitione sua corinthiis ibi. (Itaque fratres mei est.) Circa primum duo facit. Primo ponit inquisitionem. Secundo exponit ibi. (Stimulus autem est.) Loquitur ergo apostolus de victoria christi contra mortem quasi in quodam speciali gaudio positus assumit personam virores resurgentium dicens. Ubi est mors victoria tua: Hoc non inuenitur in aliquo loco sacre scripture. vtrius autem ex se vel aliunde habuerit hoc apostolus incertum est. Si tamen aliunde accepisset videtur accepisse de Esa. 14. Quomodo quiescit tributum cessauit est. Dicit ergo. Ubi est mors est. scilicet corruptio. victoria tua. id est potentia qua totum humanum genus prosternebas: de omnibus triumphabas. 2. Reg. 14. Des morimur est. Job. 18. Calcer super eum quasi rex interitus est.

Ubi est mors stimulus tuus? Quid autem sit stimulus consequenter exponit dicens. (Stimulus autem est.) Unum duo ponit. Unum per quod exponit quod dixit. Aliud per quod objectionem excludit ibi. (Virtus peccati est.) Sciendum est autem quod stimulus mortis potest dici vel stimulans ad mortem. vel quo vititur seu quez facit mors. sed litteralis sensus est. stimulus mortis. id est stimulans ad mortem: quia homo per peccatum est impulsus & deiectus ad mortem. Roma. 6. Stipendia peccati mors est.

Sed quod aliquis posset obicere quod iste stimulus est remouitus per legem. ideo consequenter hoc apostolus excludit sub-

dens. Virtus vero. id est augmentum peccati lex. Quasi dicitur. Non est remouitus peccatum per legem: imo virtus peccati lex. id est augmentum occasionaliter. scilicet non quod induceret ad peccatum: sed quantum dabat occasionem peccati & non conferebat gratiam ex qua magis accedebat concupiscentia ad peccatum. Roma. 5. Lex subtrahit ut abundaret delictum. Roma. 7. Occasione accepta peccatum per mandatum est. Est autem alius sensus: sed non literalis ut stimulus mortis dicitur quo vititur mors: & sic per mortem itellitur dyabolus. Apoc. 6. Nomen illi mors. Et sic stimulus mortis est tentatio dyaboli. Et sic totum quod dicitur de morte exponitur de dyabolo. ut in Glo. habetur. Vel stimulus mortis. id est a morte factus. id est carnali concupiscentia. Iaco. 1. Concupiscentia cum acceperit est. Concupiscentia. n. primo volentes allicit sic in iteratis. Secundo repugnantes trahit ut in continentibus. Postea creditur: sed non vincit ut in continentibus. Postea debilitat eum: tentatio sic in temperatis & ultimo totaliter deficit sic in beatis quibus dicere oportet. Ubi est mors tentatio vel victoria tua: Quia stimulus mortis destructus est non per legem: sed victoria christi. id est deo sunt reddende gratias actiones. Et hoc est quod dicit. Deo autem gratias. s. ago seu agamus quod dedit nobis victoriam mortis & peccati per iesum christum non per legem. Ioan. 16. Nec est victoria est. Roma. 15. Quis me liberabit est. Gratia dei est. Nam quod impossibile est.

Consequenter cum dicit. (Itaque fratres mei est.) Subdit ammonitionem. scilicet. n. dicitur est pseudo apostolus corrumpebat corinthios negando resurrectionem. & id postquam iam astruxit fidem resurrectionis & per exempla ostendit: ammonet eos quod bene se habeant ne seducantur a pseudo apostolis. Et circa hoc tria facit. Primo. n. eos in fide confirmat dicens. Itaque. scilicet iam ostensa resurrectione fratres mei per fides per quam omnes sumus filii dei. Io. 1. Dedit eis patrem est. Dilectissimi mi per charitatem quam debemus nos iuicem diligere. primo Io. 4. Hoc mandatum habemus a deo est. Stabiles estote. scilicet in fide resurrectionis ne recedatis a fide. Eph. 4. Non sumus sic paruuli fluctuantes est. & immobiles: ne. scilicet ab alijs seducamini. Col. 1. In fide fundati stabiles & immobiles est. Secundo inducit ad bona opera dicens. Abundantes in omni opere bono semper. Gal. 6. Dum tempus est. puer. 3. In abundantia iusticia. Tertio roborat eos per spes dicens. Scientes per quod est. Sap. 3. Bonorum enim laborum gloriosus est fructus. CAP. XVI.

De collectis autem que fiunt in sanctos. sicut ordinavi in ecclesijs galatibus: ita & vos facite per vnam sabbari. Unusquisque vestrum apud se reponat recondens quod ei bene placuerit: ut non cum venero tunc collecte fiat. Cum autem presens fuero quos approbaueritis per epistolas mittam perferre gratiam vestram in hierusalem. Quod si dignum fuerit ut ego eam: mecum ibunt. Veniam autem ad vos cum macedonia pertransiero. Nam macedoniam pertransibo. Apud vos autem forsitan manebo. vel etiam hiemabo ut vos me deducatis quocumque iero. Nolo enim vos modo in transitu videre. Spero enim me aliquantulum temporis manere apud vos: si dominus permiserit. Permanebo autem ephesi usque ad penthecostem. Quod istum enim mihi apertum est magnum & euidentem & aduersarium multum.

Supra per totam seriem epistole proposuit apostolus corinthiis quandam doctrinam generalem. in hoc ultimo capitulo proponit eis quedam specialia et familiaria. Et